

GRUE
kommune

livskraftig og levende

**INNSTILLING TIL KOMMUNEPLANENS
HANDLINGSDEL 2020-2023
MED BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN**

Formannskapetets innstilling, 11. november 2019

Innhold

1	INNLEDNING	4
1.1	Oppbygging.....	4
1.2	Kommuneplanen	4
1.3	Statsbudsjettet	4
1.4	Lokale forhold.....	4
1.5	Risikovurdering.....	5
1.6	Styring og ledelse	5
2	HANDLINGSDEL	6
2.1	Oppfølging av fokusområdene	6
2.1.1	Kultur	6
2.1.2	Natur- og kunnskapsbasert næringsutvikling.....	6
2.1.3	Energi og miljø.....	6
2.1.4	Folkehelse.....	6
2.2	Styringskort kommunale tjenester.....	7
2.2.1	Overordnede måltall	7
2.2.2	Kommunedirektør, politisk styring og stab	8
2.2.3	Samfunn og næring	10
2.2.4	Oppvekst.....	12
2.2.5	Helse og velferd.....	14
2.3	Budsjett og økonomiplan	16
2.3.1	Driftsbudsjett.....	16
2.3.2	Investeringsbudsjett.....	19
3	BUDSJETTMESSIGE FORUTSETNINGER OG ØKONOMISKE RAMMER.....	20
3.1	Omstillingsnivå, budsjettert resultat og tiltak.....	20
3.2	Forslag til statsbudsjett 2020 – det økonomiske opplegget for kommunene	22
3.3	Skatt og rammetilskudd	24
3.4	Eiendomsskatt	24
3.5	Andre generelle statstilskudd.....	25
3.6	Gjeld, renter, avdrag og likviditet.....	25
3.7	Pris- og lønnsvekst.....	25
3.8	Pensjon	26
3.9	Betalingssetser og gebyrer	27

3.10	Grue kirkelige fellesråd.....	29
4	SKJEMA	30
4.1	Økonomiske oversikter	30
4.2	Interkommunale samarbeid	33
4.3	Valgte salderingstiltak	34
4.3.1	Hovedoversikt.....	34
4.3.2	Salderingstiltak kommunedirektør, politisk styring og stab.....	34
4.3.3	Salderingstiltak helse og velferd.....	34
4.3.4	Salderingstiltak oppvekst	35
4.3.5	Salderingstiltak samfunn og næring.....	35
4.3.6	Salderingstiltak finans	35
4.4	Ikke valgte tiltak/behov.....	36
4.5	Investeringer - detaljoversikt	37
4.5.1	Sum og netto driftskonsekvens	37
4.5.2	Valgte investeringstiltak	37
4.5.3	Ikke valgte investeringstiltak	38
5	VEDTAKSPUNKTER (FORMANNSKAPET 11.11.2019).....	39

1 INNLEDNING

1.1 Oppbygging

Denne handlingsdelen viser hvordan kommuneplanen følges opp neste år og den kommende fireårsperioden, og inkluderer budsjett og økonomiplan (hjemlet i plan og bygningsloven § 44).

Dokumentet er bygget opp slik:

- 1 – Innledning
- 2 – Handlingsdel (fokusområder, styringskort, budsjett og økonomiplan)
- 3 – Budsjettforutsetninger og rammebetingelser (gebyrregulativ, statlige føringer, eiendomsskatt)
- 4 – Skjema (drift og investering, rammefordeling, tiltakslistor)
- 5 – Vedtakspunkter

1.2 Kommuneplanen

Plan og bygningsloven setter krav til kommunene om å ha en planstrategi (§ 10-1) som viser gjeldende og kommende planverk som kommunen styrer etter. Den overordnede planen her er kommuneplanen (§ 11-1), som består av en **samfunnsdel** (sist vedtatt for Grue i 2011, planlagt revidert 2020) og en **arealdel** (sist vedtatt for Grue i 2013).

---

*Livskraftig og levende
- en befolkning i vekst*

Dette er visjonen og den overordnede målsetningen for kommunen i samfunnsdelen. I forlengelsen av dette er det identifisert fire fokusområder; kultur, natur- og kunnskapsbasert utvikling, energi og miljø, samt folkehelse. Det gis også målsetninger og tiltak for utvikling av kommunale tjenesteområder.

1.3 Statsbudsjettet

I statsbudsjettet legges det opp til en vekst i kommunesektorens frie inntekter (skatt og rammetilskudd) i 2020 i nedre del av intervallet for inntektsvekst som ble angitt i kommuneproposisjonen 2020. Grue får en nominell vekst for 2019-2020 på kr. 4,5 mill kr., noe som innebærer en økning på bare 1,5 % og er dermed helt i nedre sjikt blant kommunene i Innlandet fylkeskommune (hvor gjennomsnittet ligger på 2,1 %).

1.4 Lokale forhold

Grue er en kommune med mange gode kvaliteter. Samhold, dugnadsånd, levekraftige bygder, Kirkenær, allsidig næringsliv og fantastiske naturområder med Finnskogen som merkevare, er bare noen av disse. Mulighetene til «det gode liv» i Grue gir bolyst, og en aktiv næringspolitikk bidrar til å både ta vare på og skape nye arbeidsplasser. Kommunen forvalter også betydelige verdier i skog, bygningsmasse og tomter, som med god forvaltning vil kunne bidra til inntekter og verdiskaping for kommunen framover.

Den største utfordringen for Grue vil i økonomiplanperioden være nedgang i folketallet og endring i befolknings sammensetning, i kombinasjon med reduserte inntekter. Prognosene viser at vi får en stadig større andel eldre, samt færre yrkesaktive voksne og barn. Dette bidrar til at sammenhengen mellom tjenester og inntekter settes under press. Samtidig eksisterer allerede et betydelig etterslep på vedlikehold som reduserer handlingsrommet.

Selv om kommunen også tidligere har gjort strukturelle grep, må dette også gjennomføres i den kommende økonomiplanperioden. I tillegg må det arbeides med utvikling/innovasjon i tjenestene for å opprettholde både tjenestekvalitet og økonomisk bærekraft framover. Særlig vil anvendelse av

velferdsteknologi og automatisering av arbeidsprosesser bli viktig. I tillegg blir det viktig å videreutvikle samarbeid med andre kommuner når det er hensiktsmessig.

1.5 Risikovurdering

Kommunedirektøren vurderer at det økonomiske handlingsrommet er sterkt begrenset i den kommende økonomiplanperioden, særlig som følge av befolkningsnedgang og endring i befolknings sammensetning. Det økonomiske handlingsrommet vurderes ut fra tre faktorer:

1 – Driftsresultat	
Situasjon	Tilråding
Årsregnskap 2018 i balanse, prognose pr. 2. tertial 2019 i balanse.	- Økonomiplanen bør planlegges iht. framskrevet befolkningsendring og endring i inntekter.

2 – Disponible frie fondsmidler	
Situasjon	Tilråding
Det er ila. forrige periode opparbeidet fondsmidler.	- Årlig avsetning til fondet bør være på 1,75 % av driftsbudsjettet. - Fondets størrelse bør økes til 10 % av driftsinntektene. - Tiltak bør ikke bindes opp i ordinær drift.

3 – Lånegjeld	
Situasjon	Tilråding
Gjeldsbelastning utgjør p.t. 73,9 % av driftsinntekter, mot mål < 50 %.	- Nye investeringer vil gi en belastning på driftsbudsjettet som bør planlegges for. - Det bør planlegges for gevinstrealisering ved investeringer.

Omstillingsbehovet for kommende økonomiplanperiode er delvis operasjonalisert og planlagt gjennom ulike tiltak (se vedlegg). Det gjenstår allikevel usikkerhet om en del av tiltakene. Særlig bør det gjøres oppmerksom på at et betydelig innsparingskrav til den kommende gjennomgangen av administrativ

organisering. Dette innsparingskravet er ikke konkretisert hvordan skal løses, men vil bl.a. måtte innebære endringer i bemanning, som kan bli vanskelig å få nødvendig økonomisk virkning av i 2020.

Konklusjon

Kommunedirektøren vurderer på bakgrunn av dette at budsjettet og økonomiplanen innebærer høy risiko for merforbruk.

Samlet vurderes dette allikevel å være forsvarlig, *under forutsetning* av at de frie fondsmidlene opprettholder et handlingsrom og for øvrig disponeres på en bærekraftig måte.

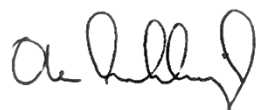
Som følge av dette anbefaler kommunedirektøren at investeringskostnadene framover holdes lave, og at det prioriteres å planlegge for avsetning (til fond) i tråd med målsetningene.

1.6 Styring og ledelse

Kommunestyret er kommunens øverste organ, og delegerer selv myndighet til folkevalgte organer og kommunedirektøren innenfor lovens begrensninger. Kommunedirektøren vil følge opp handlingsdelen for 2020-2023 i tråd med dette, og videredelegere fullmakter internt i administrasjonen for å ivareta ansvaret på de enkelte tjenesteområdene.

Kommunen har et etablert system for virksomhetsstyring basert på prinsipper fra balansert målstyring, som videreføres og videreutvikles i perioden. Systemet sørger for løpende, tertialvis og årvis rapportering til kommunestyret på oppfølging av denne handlingsdelen til kommuneplanen.

Grue, 4. november 2019

Ole Frode Mikkelsgård
kommunedirektør

2 HANDLINGSDEL

2.1 Oppfølging av fokusområdene

2.1.1 Kultur

Det levende og aktivt kulturliv i Grue skal ivaretas gjennom samarbeid og involvering. Satsing på kulturskole, kino og arrangementer som litteraturfestival videreføres.

Det vil markeres at det er 200 år siden kirkebrannen i Grue, noe som vil ha stor interesse også ut over kommunens grenser.

Fokuset på skogfinsk kultur videreføres, og aktiviteter som kan støtte etableringen av nytt museum vil følges opp.

2.1.2 Natur- og kunnskapsbasert næringsutvikling

Arbeidet med entreprenørskap i skolen videreføres. Det regionale nærings-samarbeidet fortsetter gjennom Klosser Innovasjon og aktiv deltakelse i regionrådet og på andre viktige arenaer.

Kommunen skal ha et sterkt fokus på jord- og skogbruk, som er svært viktige næringer for kommunen.

Tilrettelegging for ivaretagelse av industriarbeidsplasser, knoppskyting og nyetableringer er en del av det stadig pågående næringsarbeidet til kommunen. Kommunale ressurser brukes til å støtte natur- og kunnskapsbasert næringsutvikling.

Mulighetene som ligger i Finnskogen gjennom Finnskogen Natur & Kulturpark og steds-utviklingsprosjektet på Svullrya følges opp.

2.1.3 Energi og miljø

Grue kommune har målsetning om å bli klimanøytral, som krever at miljø- og klimatiltak må planlegges for på alle tjenesteområder, samt vektas ved offentlige innkjøp.

Fokuset på kiljø- og klimavennlig transport vil følges opp med oppfølging av nasjonale vedtak om elektrifisering av Solørbanen, samt lokale tiltak.

2.1.4 Folkehelse

Mål for folkehelseinnsats i Grue er bred innsats for bedre folkehelse. Grue har utfordringer på folkehelseområdet og tiltakene må foregå på alle tjenesteområder. Det satses på tverrfaglige forebyggende tiltak, særlig med tanke på sårbare barn og familier. Skolen utvider skoledagen, og setter av mer tid til fysisk aktivitet. En utredning om skolemat vil bli lagt fram våren 2020. Barnehagene og skolen har utarbeidet en strategi for bedre arbeid med språk, begrep, lesing og skriving med målsetting om bedre skoleresultater og høyere gjennomføring i videregående skole. Biblioteket er etablert som et møtested for flere generasjoner og det arbeides videre med arrangement i samarbeid med Den kulturelle spaserstokken og Biblioteks venner, aktivitetkvelder for barn og unge, samt besøk på dagtid fra barnehager og skolen.

Frivillige lag og foreninger i Grue bidrar sterkt med tilrettelegging for deltakelse i idrett og annen aktivitet for både barn og voksne. Det må utvikles gode modeller for at ingen ekskluderes fra helsefremmende og positiv aktivitet på grunn av økonomiske forskjeller.

Samarbeidet mellom kommunen og frivillige må utvikles enda mer med tanke på tilrettelegging av turstier, løyper og møtesteder for flere aldersgrupper.

I Grue øker andelen av befolkningen over 65 år. Ved bedre mobilisering av frivillighet og selvstyrte grupper kan forebygging av passivitet, utenforskap og fysiske- og psykisk helseproblemer bli et svært viktig bidrag til helse og livsglede i et langt livsløp. Dette vil forebygge behovet for andre helse- og omsorgstjenester.

2.2 Styringskort kommunale tjenester

2.2.1 Overordnede måltall

VISJON: LIVSKRAFTIG OG LEVENDE					
OVERORDNET MÅL: En befolkning i vekst					
		MÅLOMRÅDER OG MÅLEINDIKATORER	Resultat 2018	Resultat 2019	Budsjett 2020
SAMFUNN	God lokalsamfunnsutvikler	SAMFUNNSPERSPEKTIVET			
		<i>Delmål: God lokalsamfunnsutvikler</i>			
		Netto flyttetall	12	6	>30
		Andel innbyggere 25 – 45 år	17,9	19,31	>18 %
		Arbeidsledighet (Arbeidslause i prosent av arbeidsstyrken (AKU), sesongjustert 15-74 år)	2,5	3,4	<3,5 %
		Antall sysselsatte etter bosted 15-74 år	2095	2041	>2050
TJENESTER	Moderne og brukertilpassede tjenester. (Godt nok)	TJENESTEPERSPEKTIVET			
		<i>Delmål: Gode nok tjenester med avklarte forventinger; herunder: Moderne og brukertilpassede tjenester (godt nok)</i>			
		Brukertilfredshet skole	89,8	-	>86 %
		Brukertilfredshet barnehage	-	-	-
		Brukertilfredshet omsorg	-	-	>70 %
MEDARBEIDER	Godt arbeidsmiljø med myndiggjorte medarbeidere	MEDARBEIDERPERSPEKTIVET			
		<i>Delmål: Realisere våre verdier – REAL, herunder: Godt arbeidsmiljø med myndiggjorte medarbeidere</i>			
		Sykefravær (legemeldt)	7,6	8,2 %	<7 %
		Mestringsklima	3,9	4,1	4,0
		Mestringsorientert ledelse	3,7	4	3,7
		Antall lærlinger	4	5	5
			Resultat 2018	Resultat 2019	Budsjett 2020
ØKONOMI	God og sunn kommune-økonomi	ØKONOMIPERSPEKTIVET			
		<i>Delmål: God økonomistyring, herunder: God og sunn kommune-økonomi</i>			
		Resultatgrad	3,70 %	2,40 %	>=3 %
		Gjeldsgrad	82 %	73,9 %	<80 %
		Arbeidskapitalgrad	-5,0 %	-8,3 %	>0%

2.2.2 Kommunedirektør, politisk styring og stab

Dette strategiske området inneholder kommunedirektør og kommunalsjefer, politisk styring samt stab. I stab inngår politisk sekretær, IKT, næring og plan.

Sentrale resultater					
Brukerperspektiv		Res 17	Res 18	Res 19	Mål 19
Kommunebarometeret	Rangering totaltabellen justert for økonomiske forutsetninger	384	303	186	-
Medarbeiderperspektiv		Res 17	Res 18	T2 19	Mål 19
Lavt sykefravær	Sykefraværsprosent (total)	2,2	3,7	4,3	< 8,0
Ressursperspektiv		Res 17	Res 18	Prog 19	Mål 19
Drift i balanse	Budsjettavvik (MNOK)	3 722	6 859	-1 214	0

Økonomiske rammer					
	2019	2020	2021	2022	2023
Kom.dir.,pol.styr.,stab (i tusen kr.)	24 104	21 127	19 303	19 050	19 050

Risikovurdering ¹							
Risiko	S	K	P	Risikoreduserende tiltak	S	K	R
Brukerperspektiv: Avvik tjenesteyting	3	4	12	Styrket politisk styring (utvalgsmøll). Ny adm. organisering. Innføring nytt kvalitetssystem.	3	3	9
Medarbeiderperspektiv: Sykefravær	3	3	9	Tett lederoppfølging, fokus på HMS i møter og aktiviteter, tidlig tilrettelegging.	2	2	4
Ressursperspektiv: Avvik fra driftsbudsjettet	3	3	9	System for økonomistyring og oppfølging.	3	2	6

Mål		
Hovedmål: En kvalitativt god og tilpasset tjenesteproduksjon som imøtekommer framtidige utfordringer.		
Delmål:	Indikator:	Måltall:
Aktiv regional deltakelse og eierskap i interkommunalt samarbeid.	Antall vertskommunesamarbeid i Grue	2
Organisasjonskultur for utvikling, omstilling og læring.	Andelen enheter som følger opp 10-faktorundersøkelsen med tiltak	100 %

¹ Forklaring på risikovurderingsskjema (gjelder alle områder):

Sannsynlighet (S): 1 Lite sannsynlig, 2 Mindre, 3 Sannsynlig, 4 Meget, 5 Svært

Konsekvens (S): 1 Liten konsekvens, 2 Mindre, 3 Middels, 4 Stor, 5 Svært stor (katastrofal)

Produkt (P): S x K

Restrisiko (R): S (etter risikoreduserende tiltak) x K (etter risikoreduserende tiltak)

Fargekoder P og R: Grønn = Ivaretatt, Gul = Må følges opp særskilt, Rød = Må utarbeide ytterligere tiltak

Prioriteringer kommunedirektør, politisk styring og stab

Politikk

Den politiske organiseringen endres for den kommende perioden. En går over fra komitèmodell til hovedutvalgsmoell. Ny kommunelov innføres og implementeres med endringer i politiske reglementer og delegert myndighet.

Utarbeidelse av planstrategi og tidlig revisjon av kommuneplanens samfunnsdel blir viktige oppgaver i 2020, med virkning i hele planperioden.

Kommunedirektør

Den administrative organiseringen blir gjenstand for en vurdering. Denne organisasjonsgjennomgangen skal sørge for at politisk og administrativ organiseres harmoneres, samtidig som administrasjonen organiseres på en helhetlig, effektiv og handlekraftig måte.

Personal (HR)

Jamfør 10-faktor er medarbeidertilfredsheten i Grue kommune jevnt over god. Det viser resultatene fra 2019-undersøkelsen. 10-faktor er et viktig verktøy for å jobbe med ledelse og medarbeiderskap. Undersøkelsen måler status og utvikling, mens det er selve arbeidet som gjøres mellom målingene som er viktig. God ledelse og godt medarbeiderskap sammen med gode arbeidsrutiner og kompetanseutvikling bidrar til et godt arbeidsmiljø og redusert sykefravær.

2020 blir et satsningsår for å øke nærværet i Grue kommune, som må følges opp gjennom hele perioden.

2.2.3 Samfunn og næring

Dette strategiske området inneholder enhetene eiendom samt landbruk og teknisk. I tillegg ligger også tjenestene servicetorg, kultur og IKT på området.

Sentrale resultater					
Brukerperspektiv		Res 17	Res 18	Res 19	Mål 19
Kommunebarometeret	Miljø og ressurser	171	215	79	-
Kommunebarometeret	Saksbehandling	-	-	64	-
Kommunebarometeret	Vann og avløp	88	117	376	-
Medarbeiderperspektiv		Res 17	Res 18	T2 19	Mål 19
Lavt sykefravær	Sykefraværsprosent (total)	5,4	3,2	7,3	8,0
Ressursperspektiv		Res 17	Res 18	Prog 19	Mål 19
Drift i balanse	Budsjettavvik (i tusen kr)	-1 155	-1 219	-1 522	0

Økonomiske rammer					
	2019	2020	2021	2022	2023
Samfunn og næring (i tusen kr.)	25 989	28 131	27 761	27 761	27 761

Risikovurdering							
Risiko	S	K	P	Risikoreduserende tiltak	S	K	R
Brukerperspektiv: Avvik tjenesteyting	3	3	9	Innføring nytt kvalitetssystem. Samarbeid på tvers. Kompetanseutvikling. Innføring av ny teknologi/digitale løsninger.	2	2	4
Medarbeiderperspektiv: Sykefravær	2	2	4	Oppfølging av 10-faktor. Aktiv tilrettelegging og tett sykefraværsoppfølging.	2	2	4
Ressursperspektiv: Avvik fra driftsbudsjettet	3	3	9	Eierskapsmelding. Styrking av planverk. Koordinering av ressurser. Utleie/salg/avvirkning.	2	3	6

Mål		
Hovedmål: Sikre god og effektiv landbruks- arealbruks- og byggesaksbehandling i kommunen.		
<i>Delmål:</i>	<i>Indikator:</i>	<i>Måltall:</i>
Følge opp eierrollen i interkommunalt samarbeid.	Antall revideringer av Eiermelding i løpet av 4-årsperioden	4

Prioriteringer samfunn og næring

Eiendom

Investeringer følges opp i samsvar med investeringsbudsjett. Her ligger mange viktige investeringer, blant annet forsert plan for brannsikringstiltak og investeringer i næringsbygg. Det største byggetiltaket er knyttet til behovene for brannstasjon.

Reduserte leieinntekter ved salg kompenseres for så langt det går innenfor gjeldende rammer. Avsatte ressurser til vedlikehold er så vidt lave, at en del vedlikeholdsoppgaver ikke kan utføres. Det eksisterende vedlikeholdsetterslepet vil følgelig bli større i løpet av perioden.

Videre organisering og forvaltning av eiendomsmassen vurderes. Eierskapsmelding utarbeides og vedtas.

Boligsosial handlingsplan følges opp, og det utredes bygging av nye boliger på Kirkenær.

Servicetorg, kultur og IKT

Organisering av disse tjenestene vurderes som del av den administrative organisasjonsgjennomgangen.

Investeringer innen IKT dreies og styrkes noe, med prioritet til ny velferdsteknologi som kan innføres basert på gevinstrealiseringsplaner. Dette kan bidra positivt til omstillingsbehovene ut over i perioden.

Landbruk og teknikk

Begrensede rammer krever høy effektivitet i ressursutnyttelsen innenfor tjenestene på området (vedlikehold av kommunal veg, oppfølging av flomsikring og flomverker, reguleringsplaner, bygg og oppmåling, eiendomsskatt, landbruksforvaltning, forvaltning av miljø, rovvilt, jakt, fiske, forurensning, drift av Grue kommuneskoger, vann og avløp (GIVAS), samt branntjeneste (GBI). Organisering av tjenestene må vurderes som del av den administrative organisasjonsgjennomgangen.

Landbruket er i utvikling, og må støttes som en viktig næring i Grue, gjennom ivaretagelse av dagens samlede saksbehandlerkapasitet.

Det er ikke funnet tilstrekkelige midler til vegvedlikehold ut fra identifiserte behov, noe som innebærer redusert kvalitet på de kommunale vegene, samt et økt vedlikeholdsetterslep.

Det må vurderes hvordan avkastningen fra kommuneskogen kan økes, samtidig som en må ha et bærekraftig perspektiv på forvaltning over tid.

2.2.4 Oppvekst

Dette strategiske området inneholder enhetene: Gromungen og Solungen barnehager, Grue barne- og ungdomsskole, Grue kulturskole, enhet for barn og unge.

Det strategiske området har ansvar for tjenestemålene barnehage, grunnskole, voksenopplæring, kulturskole, helsestasjonstjenester, tilrettelagte tjenester for barn og unge og bosatte enslige mindreårige. I tillegg de interkommunale tjenestene barnevern og PPT med Åsnes kommune som vertskommune.

Sentrale resultater					
Brukerperspektiv		Res 17	Res 18	Res 19	Mål 19
Kommunebarometeret	Barnehage	30	8	60	-
Kommunebarometeret	Barnevern	233	295	187	-
Kommunebarometeret	Grunnskole	346	381	230	-
Medarbeiderperspektiv		Res 17	Res 18	T2 19	Mål 19
Lavt sykefravær	Sykefraværsprosent (total)	7,2	7,2	5,7	8,0
Ressursperspektiv		Res 17	Res 18	Prog 19	Mål 19
Drift i balanse	Budsjettavvik	893 8	-4 973 6	-394	0

Økonomiske rammer					
	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunedirektør mv.	85 513	85 362	81 603	79 914	78 483

Risikovurdering							
Risiko	S	K	P	Risikoreduserende tiltak	S	K	R
Brukerperspektiv: Avvik tjenesteyting	3	4	12	Kvalitetssystem – internkontroll. Deltakelse i Kultur for Læring og gjennomføring av samordnet kompetanseutvikling og kompetansepakker (språkløyper).	3	2	6
Medarbeiderperspektiv: Høyt sykefravær	3	4	12	Tett oppfølging ved sykdom. Arbeidsoppgaver i tråd med kompetanse. Gjennomføring av tiltak i kompetanseutviklingsplanen.	3	2	6
Ressursperspektiv: Avvik fra driftsbudsjettet	3	4	12	Tett oppfølging av ressursbruk og økonomisk balanse. Rask iverksetting av tiltak.	3	2	6

Mål		
Hovedmål: Sikre gode og trygge oppvekstvilkår som gir alle barn og unge likeverdig tilbud og muligheter for mestring.		
Delmål:	Indikator:	Måltall:
Trivsel, læring og mestring	Elevundersøkelsen 7. trinn (gjen. snitt av 10 indikatorer)	4,1
Trivsel, læring og mestring	Elevundersøkelsen 10. trinn (gjen. snitt av 11 indikatorer)	3,9
Bedrede skolerresultater	Grunnskolepoeng	39,8

Prioriteringer oppvekst

Tilpasse tjenestene til synkende barnetall.

Det har vært synkende barnetall i Grue over flere år. Dette har medført mindre inntekter til kommunen for å drifte tjenester som barnehage, skole, helsestasjonstjenester og barnevern. For å imøtekomme denne utviklingen er det foretatt årlig redusering av bemanning i den grad det ikke går på bekostning av nasjonale bestemmelser for bemanning og norm for helsestasjonstjenester.

Med virkning fra høsten 2020 reduseres ytterligere bemanning i barnehage og skole.

Et nødvendig grep videre vil være en endring av barnehagestrukturen, slik at kostnader knyttet til ledelse, bygg og drift av bygg blir redusert.

Ressurser til forebygging og tverrfaglig innsats for barn og familier.

Det foreslås ingen reduksjoner for helsestasjonstjenester/ skolehelsetjeneste da denne tjenesten er svært viktig i ett forebyggende perspektiv for barn og familier i Grue.

Når det gjelder andel barn i barnevernet har Grue en høyere andel enn de vi sammenligner oss med. I tillegg ligger kommunen svært høyt på utgifter per barn som omfattes av omsorg utenfor hjemmet. Den forebyggende innsatsen er styrket og systematisert gjennom planen «Samordning av tiltak og tjenester for barn og unge i Grue».

Arbeid med etablering av et tverrfaglig familieteam er i gang som et prosjekt støttet av eksterne midler og vil være et godt forebyggende element for barn og familier som trenger hjelp og tiltak fra ulike fagområder.

BUA – utlånsordning for sports- og aktivitetsartikler er etablert og vil være i full drift i 2020 med åpningstid 2 ettermiddager i uka.

Utvikling av tjenestekvalitet

Gjennom kompetanseutviklingstiltak jf kommunal plan og nasjonale midler til styring av kompetanse får årlig 5 – 8 ansatte viderutdanning. Grue deltar i den samordnede innsatsen Kultur for Læring i Hedmark. Kultur for læring er et forbedrings- og innovasjonsarbeid der alle grunnskoler (2016-2020) og barnehager (2017-2021) i alle kommuner i Hedmark deltar.

Pedagogisk praksis forbedres kollektivt i alle barnehager og skoler. I Kultur for læring skal alle delta sammen slik at den samlede kompetansen og kapasiteten forbedres. I Grue er hovedfokus på språkarbeid og de ansatte øker kompetansen gjennom aktiv bruk av Språkløyper (www.sprakloyper.no). Overskrift for strategien i Grue er «Kompetanse for språk i vekst».

2.2.5 Helse og velferd

Dette strategiske området inneholder enhetene Sykehjem, Hjemmetjeneste, Tilrettelagte tjenester for voksne/ rus- psykiatri, Heldøgns bemannede omsorgsboliger (HDO), Miljørettet helsevern, Tildelingskontor, NAV, legetjeneste, Interkommunale samarbeid: Samfunnsmedisin i Solør, Kongsvinger interkommunale legevakt, Interkommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud (IKØ), Glåmdal interkommunale krisesenter.

Det strategiske området driver primært med tjenester etter Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) og Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven), Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven). Tjenestene drives enten i egen regi, etter avtale med private tjenesteytere eller i samarbeid med andre kommuner.

Sentrale resultater					
Brukerperspektiv		Res 17	Res 18	Res 19	Mål 19
Kommunebarometeret	Rangering pleie og omsorg	405	124	168	-
Kommunebarometeret	Rangering helse	270	221	193	-
Medarbeiderperspektiv		Res 17	Res 18	T2 19	Mål 19
Lavt sykefravær	Sykefraværprosent (total)	12,17	13,59	11,77	8,0
Ressursperspektiv		Res 17	Res 18	Prog 19	Mål 19
Drift i balanse	Budsjettavvik	-4 500	-1 096	340	0

Økonomiske rammer					
	2019	2020	2021	2022	2023
Helse og velferd (i tusen kr)	157 035	160 923	162 203	160 457	160 457

Risikovurdering							
Risiko	S	K	P	Risikoreducerende tiltak	S	K	R
Brukerperspektiv: Avvik tjenesteyting	4	4	16	Sikre god internkontroll. Fokus på gode systemer, faglige rutiner og et velfungerende kvalitetssystem.	3	3	9
Medarbeiderperspektiv: Sykefravær	4	3	12	Sikre gode systemer for rask oppfølging av sykmeldte. Sørg for god forankring i ledelse, hos tillitsvalgte og verneombud.	3	2	6
Ressursperspektiv: Avvik fra driftsbudsjettet	3	4	12	Tett oppfølging av enhetsledere på økonomi, god økonomirapportering og rask iverksetting av korrigerende tiltak	2	3	6

Mål		
Hovedmål: Et fleksibel og differensiert helse- og omsorgstilbud i Grue kommune.		
Delmål:	Indikator:	Måltall:
Sikre tilstrekkelig kompetanse i tjenestene	Øke andelen ansatte med høyskoleutdanning innen helse- og omsorgstjenestene	Mål: 40 %

Prioriteringer helse og velferd

Kvalitetsforbedring

Erfaringen viser at det er behov for kvalitetsforbedringer i tjenestene. Det må gjennom arbeidet med oppbygging og implementering av nytt kvalitetssystem sørges for god styring, kontroll og tjenestekvalitet. Det må sikres en kontinuerlig oversikt over avvik, herunder uønskede hendelser, pasient/brukerevalueringer og klager. Dette vil legge grunnlag for kvalitetsforbedring i tjenestene. Det vises i denne sammenheng til Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten.

Utviklingsarbeid

Det pågående Utviklingsprosjektet i HDO og forbedringsarbeidet i sykehjemmet vil fortsette. Utviklingsprosjektet i HDO er igangsatt for økt kompetanse med pasienten i fokus, bedring av arbeidsmiljøet og med mål om å redusere sykefraværet. Utviklingssentret for sykehjem og hjemmetjenester i Hedmark bistår kommunen i arbeidet.

Sykehjemmet har over tid hatt utfordringer. På bakgrunn av dette ble det startet et forprosjekt for å kartlegge forholdene og igangsette ert forbedringsarbeid. Det anbefales at det igangsettes et hovedprosjekt for å gjennomføre forbedringstiltak i form av økt kvalitetssikring av tjenestene, kompetanseheving hos ansatte, gjennomgang og utbedring av rutiner og prosedyrer, samt gjennomgang og forbedring av forvaltningsoppgavene.

Velferdsteknologi

Grue kommune er i noen grad i gang med å ta i bruk ny teknologi for å ivareta brukeres selvstendighet og integritet, og forenkle arbeidshverdagen for ansatte. Teknologi kan bidra til økt trygghet, sikkerhet, selvstendighet og livskvalitet. Det er viktig å fortsette å utforske mulighetsrommet som velferdsteknologi kan gi og sette bruken inn i en helhetlig sammenheng.

Ved å fokusere på velferdsteknologi som frihetsteknologi kan man tenke at teknologi kan gi brukere frihet og mulighet til å bo hjemme så lenge som mulig. Innføring av teknologi vil medføre endringer i dagens arbeidsprosesser. Innføring av velferdsteknologi må derfor ses i sammenheng med organisering av helse- og omsorgstjenestene og omlegging av ansvar og arbeidsoppgaver.

Sykefraværsarbeid

Sykefraværsarbeidet må fortsatt ha fokus. Godt sykefraværsarbeid krever tett oppfølging av sykmeldte. Ledere må ha tid og kompetanse til å drive denne oppfølgingen. Godt sykefraværsarbeid krever gode rutiner, god forankring hos alle; i ledelse, hos tillitsvalgte og verneombud, hos ansatte og i støttefunksjoner.

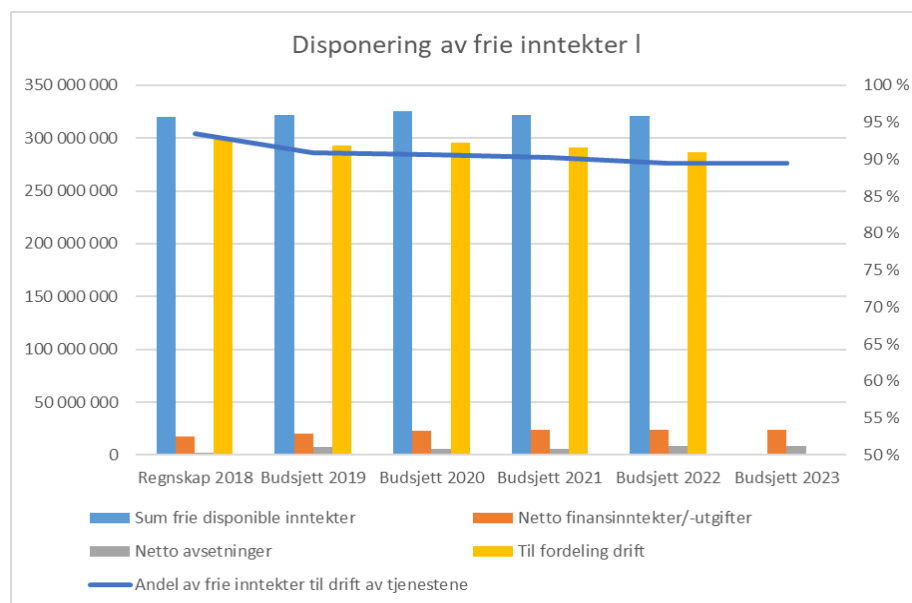
2.3 Budsjett og økonomiplan

2.3.1 Driftsbudsjett

Kommunestyret skal vedta skjema 1A som viser frie inntekter, finansposter og netto avsetninger og skjema 1B som viser disponering av de frie disponible midlene som netto budsjettrammer til de strategiske områdene.

	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Skatt på inntekt og formue	-105 990 550	-103 627 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000
Ordinært rammetilskudd	-184 291 768	-187 416 000	-195 563 000	-192 058 721	-190 752 943	-189 282 588
Skatt på eiendom	-14 330 748	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-67 464	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000
Andre generelle statstilskudd	-15 630 264	-16 713 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000
Sum frie disponible inntekter	-320 310 794	-321 813 000	-325 760 000	-322 255 721	-320 949 943	-319 479 588
Renteinntekter og utbytte	-1 474 925	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000
Gevinst på finansielle instrumenter	434	0	0	0	0	0
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	7 437 488	9 029 624	9 215 282	9 618 055	9 579 486	9 539 626
Tap på finansielle instrumenter	7 313	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	11 301 320	11 720 238	14 132 739	14 897 599	15 318 879	15 318 050
Netto finansinntekter/-utgifter	17 271 630	20 052 862	22 651 021	23 818 654	24 201 365	24 160 676
Dekning av tidl års regnsk m forbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	6 762 134	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476
Til bundne avsetninger	4 042 656	256 000	576 000	576 000	576 000	576 000
Bruk av tidl års regnsk m forbruk	-4 706 658	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-1 800 000	-664 304	-2 000 000	-2 000 000	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-1 975 784	-239 000	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677
Netto avsetninger	2 322 348	7 638 172	6 162 799	6 162 799	8 162 799	8 162 799
Overført til investeringsbudsjettet	1 528 930	1 640 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000
Til fordeling drift	-299 187 886	-292 481 966	-295 406 180	-290 734 268	-287 045 779	-285 616 113
Sum fordelt til drift fra skjema 1B	294 973 849	292 481 966	295 406 180	290 734 268	287 045 779	285 616 113
Merforbruk/mindreforbruk	-4 214 037	0	0	0	0	0

Grafen under viser hvordan de frie inntektene er disponert og vil bli disponert i budsjett og økonomiplan perioden. Det legges opp til å redusere andelen noe fra 93,4% i regnskap 2018 til 90,1% i Budsjett 2020 og ned mot 89,4% i 2023. Dette er et uttrykk for at man prioriterer å avsette større andel av de frie inntektene enn tidligere for å skaffe seg handlingsrom og for å oppfylle kravet i ny kommunelov §14-1 som sier at «Kommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.»

Budsjett skjema 1B viser hvordan rammene er fordelt til de ulike strategiske områdene kommunen har valgt å styre etter. Vedtatt fordelt slik i økonomiplan perioden for:

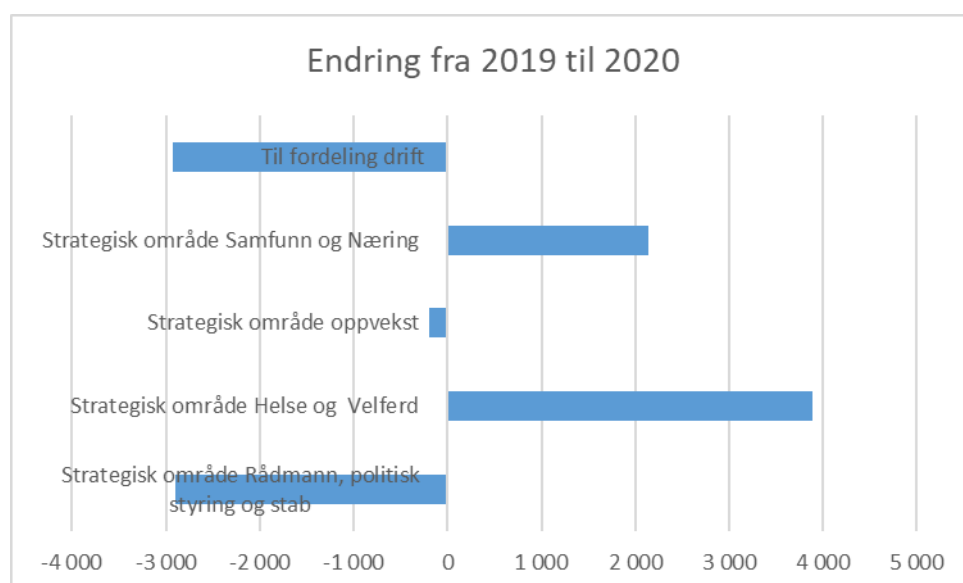
Beskrivelse	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Strategisk område Rådmann, politisk styring og stab	21 127 284	19 303 980	19 050 101	19 050 945
Strategisk område Helse og Velferd	160 923 203	162 203 113	160 457 839	160 457 839
Strategisk område oppvekst	85 361 952	81 603 434	79 914 098	78 483 588
Strategisk område Samfunn og Næring	28 131 629	27 761 629	27 761 629	27 761 629
Finans	-137 888	-137 888	-137 888	-137 888
Fra skjema 1 A	-295 406 180	-290 734 268	-287 045 779	-285 616 113

For å sammenligne historisk utvikling har vi lagt ved budsjett 2020 målt opp mot historiske prioriteringer:

Beskrivelse	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Strategisk område Rådmann, politisk styring og stab	22 529 807	24 024 098	21 127 284
Strategisk område Helse og Velferd	155 164 063	157 035 175	160 923 203
Strategisk område oppvekst	88 691 624	85 563 642	85 361 952
Strategisk område Samfunn og Næring	28 592 517	25 996 939	28 131 629
Finans	154	-137 888	-137 888
Fra skjema 1 A	-299 187 886	-292 481 966	-295 406 180

Budsjettet vedtas på strategisk område og rapporteres til kommunestyre på dette nivå. Som et vedlegg lages fordelingen ned på enhetsnivå som informasjon om hvordan dette er tenkt fordelt mellom enhetene. Målet med å vedta budsjettet på dette nivå er å kunne bruke ressurser mere på tvers av enhetene til fordel for tjeneste mottakerne. Det vil være en mere ressurseffektiv måte og det vil redusere «silø» tenkningen mellom enhetene. For at beslutningstakerne skal få nødvendig informasjon vil det bli utarbeidet enhetsfordeling som underdokumenter i budsjettet og i rapporteringen.

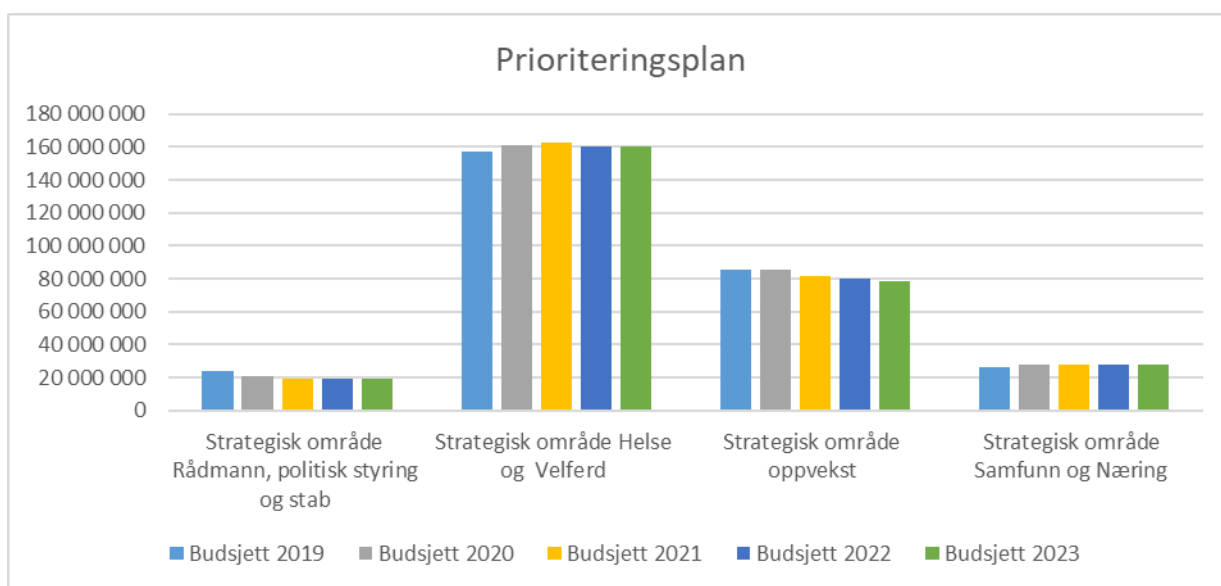
Kommunedirektøren vil kunne budsjettjustere mellom enhetene innenfor de strategiske områdene. Det rapporteres på foretatte justeringer slik at politikerne er informert om justeringer som er foretatt som informasjon.

Budsjett endringene fra budsjett 2019 til 2020 er fordelt som vist i figuren, der er å bemerke at det på Strategisk område Rådmann, politisk styring og stab ligger organisasjonsgjennomgang tilsvarende 4,0 mill kroner. Hvor dette vil ende etter gjennomgangen er ikke klart og det kan bli noen endringer i ansvarsfordelingen av oppgaver mellom de strategisk områden i denne prosessen.

Grafen viser endringen fra budsjett 2019 til 2020. Det er i underkant av 1,0 mill mer til å drifte kommunen for, mens lønns og prisvekst er vesentlig høyere. Dette betyr realnedgang i inntekter som må tas ut i reduserte tjenester på enhetene. Det er 2 områder som etter foreslåtte kutt vil få en realvekst som må finansieres med den omtalte organisasjons gjennomgangen.

Økonomiplanen fordeler seg slik:

Rammene påvirker selvsagt også enhetenes budsjetter, se eget vedlegg for informasjon om dette.

2.3.2 Investeringsbudsjett

Kommunestyret skal vedta skjema 2A som viser samlet finansieringsbehov samt hvordan dette er finansiert.

2A	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Investeringer i anleggsmidler	10 495 000	14 377 500	19 122 500	50 000	-
Utlån og forskutteringer	1 640 000	1 528 000	1 528 000	1 528 000	1 528 000
Kjøp av aksjer og andeler	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	-	-	-	-	-
Dekning av tidligere års udekket	-	-	-	-	-
Avsetninger	-	-	-	-	-
Årets finansieringsbehov	12 135 000	15 905 500	20 650 500	1 578 000	1 528 000
Bruk av lånemidler	-9 725 000	-12 102 500	-17 435 000	-50 000	-
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-	-	-	-	-
Tilskudd til investeringer	-	-	-	-	-
Kompensasjon for merverdiavgift	-770 000	-2 275 000	-1 687 500	-	-
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-	-	-	-	-
Andre inntekter	-	-	-	-	-
Sum ekstern finansiering	-10 495 000	-14 377 500	-19 122 500	-50 000	-
Overført fra driftsregnskapet	-1 640 000	-1 528 000	-1 528 000	-1 528 000	-1 528 000
Bruk av tidligere års udisponert	-	-	-	-	-
Bruk av avsetninger	-	-	-	-	-
Sum finansiering	-12 135 000	-15 905 500	-20 650 500	-1 578 000	-1 528 000
Udekket/udisponert	-	-	-	-	-

Skjema 2B som årlig brutto budsjettramme for det investeringene som vedtas og behovet for disse i økonomiplan perioden. For fremtiden vil det bli foreslått å vedta investeringsplaner på lengre horisonter basert på egne investeringsplaner som beskriver prioriteringen innen de ulike satsningsområdene med gevinstrealiseringseffekter på de ulike tiltakene. Det bør også legges om til måltall på langsiktig investeringsnivå for kommunen.

2B	2020	2021	2022	2023
Sum IKT	1 400 000	290 000	-	-
Sum tekniske tjenester	385 000	295 000	50 000	-
Sum formålsbygg	10 895 000	16 725 000		
Sum utleiebygg	525 000	1 500 000	-	-
Sum velferdsteknologi	1 172 500	312 500	-	-
Sum finans	1 528 000	1 528 000	1 528 000	1 528 000
Sum tiltak	14 377 500	19 122 500	50 000	-

For mer detaljer rundt investeringene vises til vedlegg.

3 BUDSJETTMESSIGE FORUTSETNINGER OG ØKONOMISKE RAMMER

3.1 Omstillingsnivå, budsjettert resultat og tiltak

Grue kommunestyre fikk presentert overordnet omstillingsbehov 29.05.2019 på dialogseminar 1. Bakgrunnen for presentasjonen er å synliggjøre de utfordringene Grue kommune står overfor, og legge en ambisjon for på hvilket omstillingsnivå kommunen og prioriteringer for kommende økonomiplanperiode. Dette for å oppnå nødvendig handlingsrom i årene fremover og ha en sunn kommuneøkonomi.

Bakgrunnen for å skape handlingsrommet er å gi kommunen muligheter til å gjennomføre framtidsrettede endringer som på lang sikt er hensiktsmessige og unngå kortsiktige tiltak som kan skape utfordringer på sikt. Rent konkret betyr et handlingsrom at driftsnivået er slik at det gir rom for avsetninger. Kommunen må også ha en viss avsetning til reserver for at en i fremtiden skal ha en økonomi som tåler uforutsette hendelser, nye ressurskrevende brukere, framtidig vedlikehold og usikkerhet ifht rentenivå, befolkningsutvikling mv.

Følgende ambisjonsnivå ble presentert på Dialogseminar 1- 29.05.2019

2020 endringer fra 2019

Momenter vi må forholde oss til:

Mer inntekter Rammetilskudd	+ca 8,2 mill
Bortfall korrigeret for befolkning fremskrivning	-ca 2,4 mill
Lønns og prisvekst (deflator 3 %) (2% utgjør 8,5mill)	-ca 12,0 mill
Innlemming av øremerket tilskudd og nye oppgaver	-ca 1,7 mill
Økning i avsetning netto driftsresultat til 3,0% utgjør	-ca 4,0 mill
1% rente økning utgjør på vår PT og 3 Mnd nibor andel	-ca 1,5 mill
Nye regler for eiendomsskatt 7-5 0/00	-ca 4,0 mill*
Nye regler for avdragsvekting fra 2020	-ca 2,0 mill
Vedtatt styrking av grunnbemanning	ca -3,0 mill

Vi må hensyntatt en omstillingsbehov opp mot ca kr 22,4 mill av ytre og indre forutsetninger.

Det kan være potensiale i ikke så mye rente økning, retaksring av eiendomsskatt og beholde nivået på avsetning som 2019. Dette kan gi en effekt på opp mot 9 mill. Da står vi igjen med 13,4 mill + nye behov og evt ønsker kommer i tillegg

* Forutsatt at vi fortsetter med gamle takster

Omstillingsnivået forutsetter at det ikke er andre vesentlige endringer i tjenestene, og at alt annet er gitt for eksempel nivået på de frie inntektene (skatt og rammetilskudd). Omstillingsnivået er med andre ord rundt 13-15 millioner kroner hvert år for å komme i den posisjonen som det vedtatte dokumentet innebærer – noe som er ca. 3 % av de totale driftsinntekter.

I tillegg til dette kommer endringer som oppstår som følge av konsekvenser av vedtatte tiltak etter budsjettvedtaket for inneværende år, endringer i eksterne forhold, eventuelt nye ressurskrevende brukere, antall innbyggere og sammensetningen av befolkningen samt andre vesentlige endringer i tjenestene.

Et omstillingsnivå av denne størrelsesorden betyr en betydelig omlegging av tjenesteytingen i Grue kommune. Grue kommune har gjennomført omstillinger kontinuerlig de siste 15-20 årene hovedsakelig som følge av reduksjonen i innbyggertall.

Den omstillingen kommunen står overfor nå og særlig i siste del av økonomiplanperioden vil bety en innstramning som blir særdeles krevende å gjennomføre innenfor et forsvarlig tjenestenivå.

Likviditet og arbeidskapital

Grue kommune har likviditetslån på 40 millioner kroner. Arbeidskapitalen er negativ og har vært det over flere år. Det har vært en viss bedring i perioden 2017-2019. Kun en betydelig omstilling og tilpansing av aktiviteter til inntektene kan bedre på disse forholdene.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat brukes ofte som et av målekriteriene for en sunn kommuneøkonomi og viser det kommunen har igjen i driftsbudsjettet/-regnskapet til finansiering av investeringer samt avsetning til fond. Hvor stort netto driftsresultat bør være avhengig av framtidig investeringsbehov og hvor mye kommunen allerede har avsatt på frie fond.

Målsettingen er derfor en resultatgrad (netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter) på minst 3 %. En resultatgrad på 3 % ville innebære reduserte driftsutgifter evt økte inntekter med kr 12 mill fra 2019 nivå. I forslaget legger vi opp til å kunne budsjettere med en avsetning til disposisjonsfond på ca 2,3% generelt av driftsinntektene som utgjør ca 8,2 mill.

Følgende tabell oppsummerer nøkkeltallene knyttet til resultatgrad, gjeldsgrad og arbeidskapital for perioden 2020-2023:

	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
SUM DRIFTSINNEKTER (B)	408 015 127	418 874 505	415 214 226	413 908 448	412 438 093
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	9 278 172	7 702 799	7 702 799	9 702 799	9 702 799
RESULTATGRAD I %	2,27	1,84	1,86	2,34	2,35
Målsetting om 3%					

Målet om 3 % resultatgrad nås ikke i noen av årene i perioden.

Investeringsnivå og gjeldsgrad

Sunn kommuneøkonomi innebærer at gjelden ikke overstiger 50 % av de totale driftsinntekter. Gjeldsgraden i 2.tertial 2019 var 73,9 %. Det er lagt opp til et høyere investeringsnivå i 2019, men 2 store prosjekter i økonomiplanperioden.

Reserver i økonomiplanen

Det er i realiteten lite reserver i budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 ut over nødvendig avsetning til lønnsoppgjør og fremtidige utfordringer.

3.2 Forslag til statsbudsjett 2020 – det økonomiske opplegget for kommunene

Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 72 prosent (77 prosent når en inkluderer momskompensasjon) av kommunesektorens samlede inntekter. Dette er inntekter som kommunene kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å jevne ut de økonomiske forutsetningene for at kommunene skal kunne gi et mest mulig likeverdig tjenestetilbud over hele landet.

De øvrige inntektene består av øremerkede tilskudd, gebyrer og momskompensasjon.

Realvekst

Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2020 på 1,3 mrd kroner regnet fra innteksnivået 2019 slik det var vedtatt i Revidert nasjonalbudsjett. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst i kommunal tjenesteyting på 3,1 % (deflator) fra 2019 til 2020.

Linker hvor det finnes mere detaljert informasjon om statsbudjettet

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-20192020/id2671418/sec1>

<https://frieinntekter.regjeringen.no/>

Regjeringen ønsker å synliggjøre effektivitetspotensiale som ligger i kommunesektoren. • Dersom kommunene klarer å effektivisere med 0,5 prosent, tilsvarer det 1,2 mrd. kr i 2020 som kan brukes til styrking av tjenestene i tillegg til det som følger av inntektsveksten. – Statlige virksomheter er pålagt en effektivisering på 0,5 prosent i 2020. • SØF har laget et anslag for effektiviteten innenfor barnehage, grunnskole og omsorgstjenestene for den enkelte kommune. – Analysene anslår et effektiviseringspotensial for de tre sektorene på 13 prosent for 2017, noe som innebærer at det kan frigjøres om lag 30 mrd. kr til å styrke tjenestetilbudet dersom alle kommuner blir like effektive som de mest effektive kommunene

På kommunedata kan vi finne en effektivitetsmåling. Dataene er fra 2017 og viser at Grue har slik poengscore:

Tjeneste score på effektivitet målt mot den mest effektive kommunen i Norge	Score
Barnehage	77
Grunnskole	75
Pleie og omsorg	71
Samlet	74

Tabellen viser at vi var 23 % poeng mindre effektiv enn den beste kommunen i landet på Barnehage, 25% poeng mindre effektiv på grunnskole og 29% poeng mindre effektiv innen pleie og omsorg. Dette er ingen fasit, og det er over 2 år gamle tall, men det gir en indikasjon på hvor vi sto da. Grue kommune har gjort grep innen alle områdene både i 2018 og 2019. Endringen har vært positiv inne barnehage, men negativ innen grunnskole. Pleie og omsorg har vært stabil. Vi er nå på 26 plass blant 60 kommuner i vår kommunegruppe totalt sett på effektivitetsscore.

Kildehenvisning: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/effektivitetsanalyse/effektivitetsanalyse/id2520380/>

Det foreslås å innføre en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1. og 2. trinn fra skoleåret 2020/2021. Foreldrebetaling for et heltidstilbud i SFO på 1.–2. trinn vil da maksimalt utgjøre 6 pst. av samlede person- og kapitalinntekten i husholdningen. Kommunene er kompensert for innteksbortfallet i 2020 gjennom en økning i rammetilskuddet på 58 mill. kroner (5/12 effekt) fordelt etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Helårseffekten av tiltaket er 140 mill. kroner.

Videre foreslås det å innføre gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.–7. trinn fra skoleåret 2020/21. Kommunene merutgifter er anslått til 50 mill. kroner på årsbasis, og 5/12 av dette er kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet for 2020. Midlene er fordelt etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020. Kommunenes utgifter til skatteoppkreving anslås til 1 104,7 mill. kroner årlig, og rammetilskuddet for 2020 foreslås på denne bakgrunn redusert med 644 mill. kroner i 2020 (7/12 effekt). Uttrekket gjennomføres etter delkostnadsnøkkel for administrasjon.

Økt innslagspunkt til 1,320 mill. kroner. Dette innslagspunktet vil da måtte legges til grunn ved inntektsføringen av kommunenes krav i regnskap 2019. – Økningen fra 1,270 mill. tilsier en økning på 50' utover «indeksregulering» med 3,1 % (lik lønnsveksten i år) – Kompensasjonsgraden holdes uendret på 80 pst.

- Ved kommunens budsjettering av tilskuddet for 2020 bør en ta høyde for et innslagspunkt på (1,320 mill. x 1,0325) + kanskje 50' igjen.

- PU-verdi 2019 og 2020 hhv. 677.000 kr og 698.000 kr

Staten har gjort enge beregninger på fremtidig tjeneste behov som kan finnes på denne linken:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/tjenestebehov2/id2507961/>

3.3 Skatt og rammetilskudd

Innbyggertallet og sammensetningen 1.7. året før budsjettåret bestemmer nivået på rammetilskuddet for budsjettåret. Nivået på innbyggertallet pr. 1.1. i budsjettåret avgjør nivået på skatteinngangen. Det endelige nivået på de frie inntektene blir kjent i forbindelse med at folketallene publiseres i februar i budsjettåret.

I tråd med prognoser fra SSB alternativ MMMM og erfaringstall er det lagt inn en nedgang i folketallet hvert år ihht tabell over. Anslaget er naturligvis forbundet med stor usikkerhet. Det anbefalte omstillingsnivået i presentasjon i Dialogseminar 1 vil kunne gjøre kommunen istand til å håndtere endringer i folketallet på en mer smidig måte og i større grad uavhengig av brå endringer i innbyggertallet. Det har ikke vært mulig å nå denne handlingsregelen.

Det forutsettes en nominell reduksjon i skatt og inntektsutjevning på 0,08 % fra 2019 til 2020. Reduksjon fra regnskap 2018 er 2,65 %. Forventet økning i skatteinntekter på landsbasis er 2,1 %. På grunn av prognose for nedgang i innbyggertallet (i tråd med SSB-prognose) må Grue legge seg på en lavere skattevekst enn landet for øvrig. Det er lagt inn reduksjon i skatteinngang med 3%.

Nominell vekst

Ved framleggelse av statsbudsjettet kom det fram at Grue har nominell vekst i sum anslåtte frie inntekter fra 2019 til 2020 på 1,4 %.

3.4 Eiendomsskatt

Denne er budsjettet i samsvar med vedtak ifbm budsjett 2020 om 5 promille på boligeiendommer og etter kommunestyrets vedtak er det 5 promille på verker og bruk i 2020.

Utdypende informasjon i dette avsnittet vil bli oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak om eiendomsskatt.

3.5 Andre generelle statstilskudd

Ca kr. 1,5 mill gjelder kompensasjon fra staten v/Husbanken for å dekke renter knyttet til spesifikke investeringer innenfor pleie/omsorg og skole.

3.6 Gjeld, renter, avdrag og likviditet.

Kommunens lån

Jfr forslag til investeringsbudsjett ligger det inn lånefinansiering (ekskl startlån) med kr 15,15 mill i 2020. I 2021 og 2022 er det et stort investeringsbehov er utbedring av Brannstasjon. På grunn av prognose for nedgang i folketall vil gjeld pr innbygger kunne øke i perioden (pr. i dag utgjør gjelden ca. kr. 80.000,- pr. innbygger).

Renter og avdrag på lån

Kommuneloven inneholder regler som setter nedre grense for årlig avdrag. Ny kommunelov gir har begrenset muligheten til å velg model, slik at for 2020 må alle kommune benytte såkalt forenklet modell - noe som medfører 2,0 mill i økt avdrag for Grue kommune. Øvrig informasjon om renteutvikling og vurderinger ligger i finans- og gjeldsrapporteringen.

Rentesatsen på lån med flytende rente er satt opp etter anslag Nibor Norges bank og Kommunalbanken sitt forslag til budsjettrente.

Likviditetslån

Kommunen har fortsatt en anstrengt likviditet. I tillegg medfører regnskapsreglene for pensjon at kommunen over tid har betalt ca kr 39 mill mer i pensjonspremie inkl arbeidsgiveravgift enn det som faktisk er ført som kostnad i regnskapet. Dette er også en betydelig utfordring for likviditeten.

Rådmannen foreslår å videreføre likviditetslån på inntil kr 40 mill også i 2020, men det bør vurderes nedtrapping i takt med omstillinger og avsetninger senere i økonomiplanperioden.

3.7 Pris- og lønnsvekst

I statsbudsjettet ligger det inne en forutsetning om samlet pris- og lønnsvekst (deflator) på 3,1 % for 2020.

Det såkalte overhenget fra lønnsoppgjøret 2019 (helårseffekten pga at lønnsoppgjøret har virkningsdato 01.07.) er allerede fordelt på enhetenes budsjetttrammer for 2019. Det avsettes i tillegg en lønnsreserve til å dekke lønnsoppgjøret for 2020. Dette er avsatt på budsjettområde 105 Reserverte bevilgninger med kr 5,3 mill.

Enhetene er ikke kompensert for generell prisvekst i budsjetttrammene. Det utgjør et reellt kutt i driftsrammene. Det er likevel kompensert for prisvekst på særlig store budsjettposter (energi, kommunale avgifter, overføring private barnehager, brøytekontrakter, interkommunale samarbeider mv) eller særlig stor prisvekst på enkeltposter.

3.8 Pensjon

Kommunens pensjonsleverandører er KLP og Statens pensjonskasse. I enhetenes driftsrammer er det tatt høyde for at det skal avsettes midler av all pensjongivende lønn til dekning av pensjonspremie. Det avsettes 20,92 % til KLP, 18,36 % for sykepleiere i KLP og 11,55 % for lærerne i Statens Pensjonskasse. Dette er samme satser som i 2018 og 2019.

Den endelige kostnadsføringen av pensjon i regnskapet er ulik premieinnbetalingen. Forskjellen mellom disse to kalles premieavvik. Ihht pensjonsleverandørenes prognoser for 2019 levert medio september 2019 forventes dette å se slik ut, inklusiv arbeidsgiveravgift:

Samlet premie – belaster likviditeten	kr 38,0 mill
<u>Pensjonskostnad inkl. adm.kostnad– påvirker regnskapet</u>	<u>kr 27,0 mill</u>
<u>Premieavvik</u>	<u>kr 19,6 mill</u>

I tillegg kommer et eventuelt premieavvik som gjelder Statens pensjonskasse – SPK.

Premieavvik det ene året skal tilbakeføres (amortiseres) i regnskapet med 1/7 de påfølgende 7 årene. For 2020 medfører denne amortiseringen at det skal utgiftsføres kr 8,5 mill inkl arbeidsgiveravgift.

Dersom prognosene i tabellen ovenfor til KLP stemmer vil amortiseringen av premieavvik øke med nærmere 1,6 millioner kroner fra 2019. Erfaring tilsier at det fra de første prognosene kommer i midten av september, og til det gis oppdaterte beregninger i løpet av budsjettåret kan skje betydelige endringer i størrelsen på premieavviket. Det primære vil derfor måtte være å gjøre en vurdering av om samlet pensjonskostnad – det som skal regnskapsføres det enkelte år totalt sett har en forholdsvis jevn utvikling og harmonerer med det aktivitetsnivået kommunen har (antall ansatte, lønnsnivå med mer). Det kommunen betaler vil imidlertid avvike ofte betydelig og herunder ligger også en stor belastning på kommunens likviditet.

Reguleringen i form av premieavvik, amortisering samt avvik mellom budsjetterte og endelige premiesater budsjetteres og regnskapsføres på budsjettområde 105 Reserverte bevilgninger. Oppsamlet premieavvik pr 1.1.2019 vil være ca kr 42 mill inkl arbeidsgiveravgift. Dette er basert på de siste prognosene fra KLP som er mottatt i medio september.

Formålet med denne måte å beregne pensjon på er å unngå store svingninger i pensjonskostnader.

3.9 Betalingssatser og gebyrer

Barnehage

Betalingsatts for barnehage holdes til enhver tid på samme nivå som maksimalsats fastsatt i Statsbudsjettet.

Oppholdsbetalingen (makspris) for full plass er kr 3135,- i forslag til statsbudsjettet 2020. Det betales for 11 mnd pr år. Betalingen reduseres med 20 % ved 4-dagers plass, 40 % ved 3-dagers plass osv. Søskenmoderasjon følger barnehageloven med 30 % moderasjon for 2. barn og 50 % for øvrige søsken. Det er eldste barn som får moderasjon. Det er søskenmoderasjon mellom de kommunale barnehagene i kommunen, men det er ikke søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO
Lavinntektsmoderasjon og gratis kjernetid for 2- 5-åringer i lavinntektsfamilier følger det statlig fastsatte regelverket. Minstekrav til redusert foreldrebetaling videreføres inntektsgrense 548 167 kr fra 1.1.19 og 557 333 kr fra 1.8.19.

Betaling for kost i barnehagen skal skje til selvkost. Satsen har vært uendret lenge med foreslås økt med 3,1 % til kr. 335,- for full plass.

SFO

Satser og betalingsordning økes med 3,1 %:

SFO-dagen deles inn i tre enheter (morgen, tidlig ettermiddag og sen ettermiddag)

Sats pr enhet er kr 242,- pr mnd

Det må minst kjøpes seks enheter som til sammen utgjør to dager. Minimumspris blir kr. 1452,- pr. mnd. Full plass koster kr. 3 630,-.

Det gis søskenmoderasjon mellom søsken i SFO. 30 % for 2. barn og 50 % for øvrige søsken. Det eldste barn regnes for 2. barn

I tillegg kommer betaling for mat, som utgjør kr. 228 for full plass pr. måned

Enkeltplass koster kr. 100,-.

Pris pr. dag i ferier kr. 225,-

Kulturskole

Satsene økes med 3,1 % fra 2019 til 2020

Grupper på maks 4 elever pr. år	2 650
Bildekunst pr. år	2 650
Dans pr. år	2 650
Teater/drama pr. år	2 650
Karusell pr. år	1 960
Musikkbarnehage pr. år	1 960
Leie av instrument pr. år	340

Folkebibliotek – gebyr ved tap av lån (lydbøker – bøker)

Prisene er som følger: (uendret fra 2019)

Bøker og lydbøker til voksne: fra 350,- til 700,-

Bøker og lydbøker til barn: fra 200,- til 400,-

Språkkurs, mikrofilmer og medier relatert til lokalhistorie eller har annen spesiell verdi vurderes, men en minstepris fra 500,-. (vurderes)

DVD / CD: kr. 200,-

Tidsskrifter: kr. 50,-

Fra 1. jan. blir det endring på følgene:

Innleveringsfrist innen 14 dager etter fakturadato vil bli fjernet. Alle som leverer medier etter å ha mottatt erstatningskrav må betale kr. 100,- (Gebyr for sen levering)

Langtidsopphold i institusjon:

Satser for langtidsopphold beregnes etter beboers inntekt og retningslinjer gitt i forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester i institusjon samt KST 8.4.2013 sak 23/13.

Korttidsopphold i institusjon:

Betalingssatser for korttidsopphold i institusjon følger til enhver tid Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 4. Det vil for tiden si kr. 165,- pr. døgn og kr. 85,- pr. dag - eller nattopphold. Dersom det skjer endringer i forskriften endres satsene tilsvarende.

Praktisk bistand og opplæring (hjemmehjelp):

For personer med inntekt under 2G, er det fastsatt i forskrift et maksimalt utgiftstak (per tiden kr 205,- per måned). Endringer i egenandelssatsen vil bli hensynstatt. Øvrige satser øker med ca. 3 % fra og med 01.01.2020. Det vises til forskrift om egenandel for helse- og omsorgstjenester utenfor institusjon (FOR 2011-12-16-1349):

Inntektsgrense	2019	2020
Under 2G	205,- pr. mnd.	205,- pr. mnd.
2-3G	154,- pr. time	158,- pr. time
3-4G	171,- pr. time	176,- pr. time
4-5G	212,- pr. time	218,- pr. time
Over 5G	270,- pr. time	278,- pr. time

G = grunnbeløpet utgjør pr. 01.05.2019 kr. 99 858 kroner.

Trygghetsalarmer:

Betales med 288 (280) kr pr. mnd. for digital trygghetsalarm inkludert brannvarsler. Fra juni 2016 har Grue kommune inngått ny avtale om trygghetsalarmer med Telenor. Det er kun digitale alarmer. Tryggi (pårørende app) betales med 30 kr (29) pr. mnd. Dette er et tilbud til brukere av trygghetsalarm og summen blir lagt til den månedlige regningen på trygghetslarmer.

Opphold på dagsenter for demente:

Betales med 85 kr (80) pr. dag for utgifter til frokost og middag

Husleie

- Alle husleiesatser økes med 1,5 % (konsumprisindeksen sep -19 – sep -20). Økningen gjelder likevel ikke utleie av næringsarealer.

Gebyrer teknisk, landbruk:

Saksbehandling etter plan- og bygningsloven: Endres i tråd med forslag til gebyrregulativ (vedlegg til budsjettsaken)

Renovasjon husholdningsabb:	3,5 % (ihht rep.skap SOR 23.10.2018)
Renovasjon næring:	3,0% (ihht rep.skap SOR 23.10.2018)
Renovasjon hytte/fritid:	Uendret – SOR endrer gebyret til kr.612,-, men skal Grue kommune inndekke sine kostnader må kr.650,- opprettholdes.
Renovasjonsgebyr Grue:	Uendret 80,-
Årsgebyr feiing og tilsyn:	Økes til kr. 520,- (iflg feiermester) Ekstra pipeløp uendret kr. 260,-.
Eiendomsskatt: Bolig	Justeres ned til maks sats som fortiden er 5 promille
Næring	Uendret 5 promille
Givas IKS: Vann	Abonnementsgebyr uendret. Forbruksgebyr uendret kr.16,70 pr. m3.
Avløp	Abonnementsgebyr uendret. Forbruksgebyr økes med kr 2,00 til kr.36,90 pr. m3. (5,7%)
Septikk	Tømming av slamavskiller økes med kr 100 til kr 3100,- for tømming hvert år. (3,3%)

3.10 Grue kirkelige fellesråd

Foreslått overføring til drift av Grue kirkelige fellesråd er kr 3 936 000 for 2020. Dette er en realreduksjon på over 3% mot budsjett 2019. Beløpet framkommer slik:

Overføring 2019 (inkl regnskapstjenester kr 80')	kr 3 956 000
Pris- og lønnsvekst etter kommunal deflator 2,3 %	kr 107 000
Forventet kutt tilvarende andre kommunalområder	kr 127 000
Overføring 2020 (inkl regnskapstjenester kr 80')	kr 3 936 000

Den årlige overføringen til investeringer ble fjernet i 2017, Overføring i 2017 var kr. 309.000,-. Dette vil ikke kunne benyttes til vedlikeholdsformål som tenkt, så fellesrådet har bedt om at driftsrammen økes tilsvarende. Det er ikke funnet rom for dette i budsjettet. Kirkevergen har gitt tilbakemeldinger at dette skaper store utfordringer for de oppsummert slik:

«Med utgangspunkt i at vi pr. dato ikke tilfredsstiller flere av punktene i kirkeloven § 15, har store utfordringer i årene fremover med hensyn til vedlikehold og jobber så bevist med å redusere kostnadene er at en ytterligere kutt i den størrelsesorden vi ser her ikke er mulig å gjennomføre da en så stor andel av våre utgifter er «låst» (til bla. lønnsutgifter).»

4 SKJEMA

4.1 Økonomiske oversikter

Hovedoversikt drift:

	Regnskap 2018		Budsjett 2019		Budsjett 2020		Budsjett 2021		Budsjett 2022		Budsjett 2023	
Brukerbetalingar	-12 145 754	-12 201 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000	-12 749 000
Andre salgs- og leieinntekter	-38 148 060	-40 211 756	-39 279 836	-39 186 836	-39 186 836	-39 186 836	-39 186 836	-39 186 836	-39 186 836	-39 186 836	-39 186 836	-39 186 836
Overføringer med krav til motytelse	-49 099 541	-33 764 371	-41 060 669	-40 997 669	-40 997 669	-40 997 669	-40 997 669	-40 997 669	-40 997 669	-40 997 669	-40 997 669	-40 997 669
Rammetilskudd	-184 291 768	-187 416 000	-195 563 000	-192 058 721	-190 752 943	-189 282 588	-192 058 721	-190 752 943	-189 282 588	-192 058 721	-190 752 943	-189 282 588
Andre statlige overføringer	-15 630 264	-16 713 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000	-13 013 000
Andre overføringer	-94 750	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
Skatt på inntekt og formue	-105 990 550	-103 627 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000	-103 127 000
Elendomsskatt	-14 330 748	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000	-13 990 000
Andre direkte og indirekte skatter	-67 464	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000	-67 000
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-419 798 899	-408 015 127	-418 874 505	-415 214 226	-413 908 448	-412 438 093	-413 908 448	-412 438 093	-413 908 448	-412 438 093	-413 908 448	-412 438 093
Lønnsutgifter	202 934 973	194 221 664	198 515 421	196 210 466	195 121 466	194 775 466	198 515 421	196 210 466	195 121 466	194 775 466	198 515 421	196 210 466
Sosiale utgifter	50 550 970	51 080 556	53 054 635	52 361 283	52 015 673	51 931 163	53 054 635	52 361 283	52 015 673	51 931 163	53 054 635	52 361 283
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	50 766 634	46 791 121	47 309 728	47 110 228	47 110 228	47 110 228	47 309 728	47 110 228	47 110 228	47 110 228	47 309 728	47 110 228
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm fjprod	68 312 893	66 959 008	71 153 075	71 658 075	70 858 075	69 858 075	71 153 075	71 658 075	70 858 075	69 858 075	71 153 075	71 658 075
Overføringer	24 791 624	22 661 292	20 949 374	18 814 269	17 360 390	17 361 234	20 949 374	18 814 269	17 360 390	17 361 234	20 949 374	18 814 269
Avskrivninger	18 309 466	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112	17 662 112
Fordeelte utgifter	-2 890 814	-2 891 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660	-2 323 660
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	412 775 746	396 484 093	406 320 685	401 492 773	397 804 284	396 374 618	401 492 773	397 804 284	396 374 618	401 492 773	397 804 284	396 374 618
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-7 023 153	-11 531 034	-12 553 820	-13 721 453	-16 104 164	-16 063 475	-13 721 453	-16 104 164	-16 063 475	-13 721 453	-16 104 164	-16 063 475
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-1 474 925	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000
Gevinst på finansielle instrumenter	434	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-4 316	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-1 478 807	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000	-697 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	7 437 488	9 029 624	9 215 282	9 618 055	9 579 486	9 539 626	9 215 282	9 618 055	9 579 486	9 539 626	9 215 282	9 618 055
Tap på finansielle instrumenter	7 313	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	11 301 320	11 720 238	14 132 739	14 897 599	15 318 879	15 318 050	14 132 739	14 897 599	15 318 879	15 318 050	14 132 739	14 897 599
Utlån	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	18 746 121	20 749 862	23 348 021	24 515 654	24 898 365	24 857 676	23 348 021	24 515 654	24 898 365	24 857 676	23 348 021	24 515 654
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSASJONER	17 267 314	20 052 862	22 651 021	23 818 654	24 201 365	24 160 676	22 651 021	23 818 654	24 201 365	24 160 676	22 651 021	23 818 654
Moltpost avskrivninger	-18 309 476	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000	-17 800 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-8 065 315	-9 278 172	-7 702 799	-7 702 799	-9 702 799	-9 702 799	-7 702 799	-9 702 799	-9 702 799	-7 702 799	-9 702 799	-9 702 799
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-4 706 658	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-1 800 000	-664 304	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Bruk av bundne fond	-1 975 784	-239 000	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677	-698 677
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-8 482 442	-903 304	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677	-2 698 677
Overført til investeringsregnskapet	1 528 930	1 640 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000	1 540 000
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	6 762 134	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476	8 285 476
Avsetninger til bundne fond	4 042 656	256 000	576 000	576 000	576 000	576 000	576 000	576 000	576 000	576 000	576 000	576 000
SUM AVSETNINGER (K)	12 333 720	10 181 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476	10 401 476
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-4 214 037	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Hovedoversikt investering:

	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Salg av driftsmidler og fast eiendom	0	0	0	0
Andre salgsinntekter	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-2 275 000	-1 687 500	0	0
Statlige overføringer	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	0	0	0	0
SUM INNTEKTER (L)	-2 275 000	-1 687 500	0	0
Lønnsutgifter	102 500	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	12 000 000	17 435 000	50 000	0
Kjøp av varer og tj som erstatter kommunal tj.prod	0	0	0	0
Overføringer	2 275 000	1 687 500	0	0
Renteutg, provisjoner og andre finansutg	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0
SUM UTGIFTER (M)	14 377 500	19 122 500	50 000	0
Avdragsutgifter	0	0	0	0
Utlån	1 528 000	1 528 000	1 528 000	1 528 000
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Dekning tidligere års udekket	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til bundne fond	0	0	0	0
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	1 528 000	1 528 000	1 528 000	1 528 000
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	13 630 500	18 963 000	1 578 000	1 528 000
Bruk av lån	-12 102 500	-17 435 000	-50 000	0
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	0	0	0	0
Overføringer fra driftsregnskapet	-1 528 000	-1 528 000	-1 528 000	-1 528 000
Bruk av tidligere års overskudd	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
SUM FINANSIERING (R)	-13 630 500	-18 963 000	-1 578 000	-1 528 000
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	0	0	0	0

Enhetsfordelingen basert på 1B vil i forslaget gi følgende rammer for budsjett og økonomiplan i perioden målt mot regnskap 2018 og budsjett 2019.

Foreløpig fordeling	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Strategisk område Rådmann, politisk styring og stab	24 024 098	21 127 284	21 127 284	19 303 980	19 050 101	19 050 945
<i>Fordelt slik:</i>						
Rådmannen/kommunalsjefer/ m.m.	16 722 768	17 676 408	17 676 408	17 676 408	17 676 408	17 676 408
Reserverte bevilgninger	-2 356 962	-5 907 380	-5 907 380	-6 929 485	-7 183 364	-7 182 520
Politisk styring	2 485 619	2 738 484	2 738 484	2 738 484	2 738 484	2 738 484
Stab	7 172 673	6 619 772	6 619 772	5 818 573	5 818 573	5 818 573
Strategisk område Helse og Velferd	157 035 175	160 923 203	160 923 203	162 203 113	160 457 839	160 457 839
<i>Fordelt slik:</i>						
Kommunalsjef velferd	7 366 534	7 502 779	7 502 779	9 132 779	9 132 779	9 132 779
NAV	19 160 969	18 223 364	18 223 364	18 223 364	18 223 364	18 223 364
Tilrettelagte tjenester for voksne	43 318 963	43 907 629	43 907 629	43 907 629	43 907 629	43 907 629
Tildelingskontor	6 142 372	5 849 650	5 849 650	5 749 650	5 749 650	5 749 650
Institusjon	38 269 695	41 802 906	41 802 906	41 802 906	40 057 632	40 057 632
Hjemmetjenester	25 922 714	26 485 358	26 485 358	26 235 268	26 235 268	26 235 268
Omsorgsboliger	16 853 928	17 151 517	17 151 517	17 151 517	17 151 517	17 151 517
Strategisk område oppvekst	85 563 642	85 361 952	85 361 952	81 603 434	79 914 098	78 483 588
<i>Fordelt slik:</i>						
Kommunalsjef oppvekst	24 158 648	24 788 839	24 788 839	23 138 839	21 138 839	20 138 839
Grue barne- og ungdomsskole	37 191 321	37 310 952	37 310 952	36 196 104	35 904 949	35 474 439
Gromungen barnehage	4 861 895	4 103 661	4 103 661	3 782 691	3 782 691	3 782 691
Solungen barnehage	8 216 418	7 965 062	7 965 062	7 644 092	7 644 092	7 644 092
Kulturskole	1 630 956	1 784 009	1 784 009	1 784 009	1 784 009	1 784 009
Barn og unge	9 504 404	9 409 429	9 409 429	9 057 699	9 659 518	9 659 518
Strategisk område Samfunn og Næring	25 996 939	28 131 629	28 131 629	27 761 629	27 761 629	27 761 629
<i>Fordelt slik:</i>						
Eiendom	6 602 791	6 873 550	6 873 550	6 423 550	6 423 550	6 423 550
Servicetorg, Kultur, IKT	12 176 175	12 842 761	12 842 761	12 842 761	12 842 761	12 842 761
Landbruk, teknisk, skogen	7 217 973	8 415 318	8 415 318	8 495 318	8 495 318	8 495 318
Finans	-137 888	-137 888	-137 888	-137 888	-137 888	-137 888
<i>Fordelt slik:</i>						
Finans	-137 888	-137 888	-137 888	-137 888	-137 888	-137 888

4.2 Interkommunale samarbeid

Samarbeid	Budsjett 2019	Forslag fra samarbeidet	Budsjett 2020	Kommentarer
Glåmdal brannvesen IKS	4 275	4 525	4 275	Endret budsjett etter justering av fordelingsnøkkel etter folketallsnedgang.
Hedmark revisjon IKS	901	950	952	
Glåmdal sekretæren IKS	231	246	246	
Glåmdal interkommunale vann- og avløpsselskap IKS (GIVAS)	0	0	0	Ingen overføring; finansieres v/gebyrer
Solør renovasjon IKS (SOR)	0	0	0	Kun overføringer av innkrevde gebyrer
Solør barneverntjeneste	11707	13407	12807	Kun betaling for faktiske tjenester
Glåmdal krisesenter IKS	729	657	657	Deflatorøkning på faktisk betalt 2018
Incestsenter Hamar	25	25	25	Avtale over tre år
Glåmdal Interkommunal legevakt	1 786	1 778	1 778	Økning p ga utgifter til nødnett
IKØ Interkommunal ø-hjelp	1 668	1 668	0	Bruk av dispfond i vertskommune for 2020
Grue og Åsnes PPT	0	0	0	Kun betaling for faktiske tjenester
Hedmark IKT (HIKT)				
IKA Opplandene (Interkommunalt arkiv)	145	145	145	
Regionalt innkjøp i Glåmdal (RIIG)	61	119	119	Faktisk økning jfr. Endring i organisasjon

4.3 Valgte salderingstiltak

4.3.1 Hovedoversikt

	2020	2021	2022	2023
Mer-/mindreforbruk konsekvensj. budsjett	14 153 779	14 153 779	14 153 779	14 153 779
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett	463 159	1 630 792	2 013 503	1 972 814
Valgte driftstiltak	-14 616 938	-15 784 571	-16 167 282	-16 126 593
Mer-/mindreforbruk budsjettversjon	-	-	-	-

4.3.2 Salderingstiltak kommunedirektør, politisk styring og stab

	2020	2021	2022	2023
Rådmandenkommunalsjefer mm	-3 644 418	-4 666 523	-4 920 402	-4 919 558
2020 Tiltak - Organisatoriske endringer	-3 624 418	-4 646 523	-4 900 402	-4 899 558
2020 Tiltak redusert overføringer Kirkelig fellestråd	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Stab	-798 253	-1 599 452	-1 599 452	-1 599 452
2020 Tiltak Statliggjøring av arbeidsgiverkontroll	-175 000	-350 000	-350 000	-350 000
2020 Tiltak Statliggjøring av skatteoppreving	-623 253	-1 249 452	-1 249 452	-1 249 452
Sum strategisk område	-4 442 671	-6 265 975	-6 519 854	-6 519 010

4.3.3 Salderingstiltak helse og velferd

	2020	2021	2022	2023
Kommunalsjef velferd	-1 630 000	-	-	-
2020 Tiltak reduksjon av overføringer til IKØ	-1 630 000	-	-	-
Tilrettelagte tjenester for voksne	-280 848	-280 848	-280 848	-280 848
2020 Tiltak Bofelleskap psykiatri 3750	-53 495	-53 495	-53 495	-53 495
2020 Tiltak Pg 25	-40 121	-40 121	-40 121	-40 121
2020 Tiltak Reduksjon vikarinneleie team 8h01	-16 717	-16 717	-16 717	-16 717
2020 Tiltak Thoresplassen	-16 717	-16 717	-16 717	-16 717
2020 Tiltak vikarinneleieteam	-66 869	-66 869	-66 869	-66 869
2020 Tiltak vikarinneleieteam pg 25	-40 121	-40 121	-40 121	-40 121
2020 Tiltak vikarinneleieteam Th plass	-30 091	-30 091	-30 091	-30 091
2020 Tiltak 8H01 Redusert sykefravær	-16 717	-16 717	-16 717	-16 717
Tildelingskontor	-520 061	-620 061	-620 061	-620 061
2020 Tiltak Reduksjon sykefravær Tildeler kontoret	-20 061	-20 061	-20 061	-20 061
2020 tiltak strengere tildelingspraksis	-500 000	-600 000	-600 000	-600 000
Institusjon	-453 996	-453 996	-199 270	-199 270
2020 Behov Tidligere vedtak økt grunnbemanning 4711	1 504 547	1 504 547	1 504 547	1 504 547
2020 Behov Tidligere vedtak økt grunnbemanning 4712	1 504 547	1 504 547	1 504 547	1 504 547
2020 tiltak dekning av økt grunnbemanning	-3 337 376	-3 337 376	-3 082 650	-3 082 650
2020 Tiltak reduksjon sykefravær natt	-12 037	-12 037	-12 037	-12 037
2020 Tiltak reduksjon sykefravær 1 etg	-86 929	-86 929	-86 929	-86 929
2020 Tiltak reduksjon sykefravær 2 etg	-26 748	-26 748	-26 748	-26 748
Hjemmetjenester	-476 105	-726 195	-726 195	-726 195
2020 Tiltak Felles vikarinneleieteam	-125 713	-125 713	-125 713	-125 713
2020 Tiltak, forventet effekt av velferdsteknologi i Hjemmetjenesten	-250 089	-500 179	-500 179	-500 179
2020 Tiltak reduksjon sykefravær Hjemmetjenesten	-100 303	-100 303	-100 303	-100 303
Omsorgsboliger	-476 105	-726 195	-726 195	-726 195
2020 Tiltak redusert sykefravær HDO.	-125 713	-125 713	-125 713	-125 713
Sum strategisk område	-3 837 115	-2 807 295	-2 552 569	-2 552 569

4.3.4 Salderingstiltak oppvekst

	2020	2021	2022	2023
Kommunalsjef oppvekst	-850 000	-2 500 000	-4 500 000	-5 500 000
2020 Tiltak Endret barnehagestruktur	-	-700 000	-1 900 000	-1 900 000
2020 tiltak redusert overføring private	-250 000	-600 000	-600 000	-600 000
2020 Tiltak Reduserte overføringer til barnevernet	-600 000	-1 200 000	-2 000 000	-3 000 000
Grue barne- og ungdomsskole	-1 589 511	-2 704 359	-2 995 514	-3 426 024
2020 tiltak konsekvens av reduksjoner SFO 2019	-133 738	-133 738	-133 738	-133 738
2020 tiltak konsekvens av reduksjoner i 2019	-659 453	-659 453	-659 453	-659 453
2020 tiltak redusert bemanning	-796 320	-1 911 168	-2 202 323	-2 632 833
Gromungen barnehage	-254 101	-575 071	-575 071	-575 071
2020 Behov Gromungen tapt foreldrebetaling (inntektsregulert foreldrebetaling)	-	-	-	-
2020 Tiltak redusert bemanning Gromungen	-254 101	-575 071	-575 071	-575 071
Solungen barnehage	-254 101	-575 071	-575 071	-575 071
2020 Behov Solungen redusert foreldrebetaling	-	-	-	-
2020 tiltak redusert bemanning Solungen	-254 101	-575 071	-575 071	-575 071
Barn og unge	-250 089	-601 819	-	-
2020 Tiltak nedbemanning Jernbanevegen	-250 089	-601 819	-	-
Sum strategisk område	-3 197 802	-6 956 320	-8 645 656	-10 076 166

4.3.5 Salderingstiltak samfunn og næring

	2020	2021	2022	2023
Eiendom	-1 802 786	-2 252 786	-2 252 786	-2 252 786
2020 Tiltak - Avhendig av bygg	-750 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
2020 Tiltak - Fjernvarme Administrasjonsbygg	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
2020 Tiltak - Fjernvarme Omsorgsboliger	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
2020 Tiltak - Husleie Turnuslegebolig	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
2020 Tiltak - Inntektsøkning energi	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
2020 Tiltak - Strømforbruk	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
2020 Tiltak - Strømforbruk institusjon	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
2020 Tiltak - Strømforbruk skole	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
2020 Tiltak - Sykelønnsrefusjon	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
2020 Tiltak - Sykelønnsrefusjon 2	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
2020 Tiltak - Sykelønnsrefusjon 3	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
2020 Tiltak - Utleie Jernbanevegen 70	-400 000	-600 000	-600 000	-600 000
2020 Tiltak - Økt husleie Legesenter	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
2020 Tiltak, redusert bemanning renhold Gruehallen	-149 786	-149 786	-149 786	-149 786
Servicetorg, Kultur, IKT	0	0	0	0
2020 IKT Omprioritering konsulettjenester	0	0	0	0
2020 IKT Omprioritering kopi	0	0	0	0
2020 IKT Omprioritering kurs og opplæring	0	0	0	0
Landbruk, teknisk, skogen	-1 616 075	-1 536 075	-1 536 075	-1 536 075
2020 Tiltak Byggesak	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
2020 Tiltak Forventer økt avkastning i Kommuneskogen	-1 100 000	-1 100 000	-1 100 000	-1 100 000
2020 Tiltak kart	-33 224	-33 224	-33 224	-33 224
2020 Tiltak kommunale veier	-272 851	-192 851	-192 851	-192 851
2020 Tiltak oppmåling	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Sum strategisk område	-3 418 861	-3 788 861	-3 788 861	-3 788 861

4.3.6 Salderingstiltak finans

	2020	2021	2022	2023
Finans	-	3 504 279	4 810 057	6 280 412
2020 Tiltak Forventet inntektsreduksjon pga synkende folketall	-	3 504 279	4 810 057	6 280 412

4.4 Ikke valgte tiltak/behov

Tiltak som ikke er valgt i denne budsjettversjonen	2020	2021	2022	2023
SUM	16 900 038	13 319 276	12 459 438	12 459 438
2020 Behov Kommunepsykolog 2020	869 294	869 294	869 294	869 294
Rådmannen, kommunalsjefer mm				
2020 Behov Økning i utgifter til revisjon	64 000	64 000	64 000	64 000
Politisk styring				
2020 Behov Økning budsjett for kontrollutvalget	15 008	-	-	-
Kommunalsjef velferd				
2020 behov for prosjektleder for oppfølging av tiltak HDO og sykehjem	735 556	735 556	-	-
NAV				
2020 Tiltak redusert bruk av eksternt til Aktivitetsplikten	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Tilrettelagte tjenester for voksne				
2020 Behov Anbud på leasingbil	6 250	6 250	6 250	6 250
2020 Behov Økt bemanning	468 081	468 081	468 081	468 081
2020 Behov økt bemanning	668 688	668 688	668 688	668 688
2020 Behov økt støttekontakt	55 300	55 300	55 300	55 300
2020 Behov 4240 Flere leasingbiler	60 000	60 000	60 000	60 000
Tildelingskontor				
2020 Behov for leasingbil	35 000	35 000	35 000	35 000
2020 Behov for økt omsorgstønning	165 900	165 900	165 900	165 900
Institusjon				
2020 Behov Øke matbudsjett	300 000	300 000	300 000	300 000
Hjemmetjenester				
2020 Behov demenskoordinator 50% stilling	361 091	361 091	361 091	361 091
2020 Behov kreftkoordinator 50 % stilling	361 091	361 091	361 091	361 091
2020 Behov: Nytt anbud på digitale trykksalmer.	80 000	80 000	80 000	80 000
2020 Behov: Nytt anbud på leasingbiler i 2020.	50 000	50 000	50 000	50 000
2020 Behov: Øke med 1 leasingbil i Hjemmetjenesten	80 000	80 000	80 000	80 000
2020 Behov, 2 årsverk sykepleiere i Hjemmetjenesten.	1 337 375	1 337 375	1 337 375	1 337 375
Omsorgsboliger				
2020 Behov for økt assistentstilling Omsorgsboliger 4751	120 364	120 364	120 364	120 364
2020 Behov for økt grunnbemanning HDO 4751	601 819	601 819	601 819	601 819
2020 Behov mer medisinsk forbruksmaterieII Omsorgsboliger 4750	10 000	10 000	10 000	10 000
Grue barne- og ungdomsskole				
2020 behov miljøterapeut virkning fra 2021	-	273 735	659 453	659 453
2020 behov økte utgifter	850 000	400 000	400 000	400 000
Solungen barnehage				
2020 Tiltak resusert bemanning	-120 364	-	-	-
Kulturskole				
2020 Behov Endret betalingsmodell med sosial profil	40 000	40 000	40 000	40 000
Barn og unge				
2020 Behov- 2 vakante helgestillinger ansvar 4070	179 208	179 208	179 208	179 208
Eiendom				
2020 Behov - Soltun	240 000	-	-	-
2020 Behov - Barnehager	230 000	130 000	130 000	130 000
2020 Behov - Barneskole	250 000	-	-	-
2020 Behov - Hovedkjøkken gulv	200 000	-	-	-
2020 Behov - Kommunegården bofellesskap	120 000	-	-	-
2020 Behov - omsorgsboliger	95 000	60 000	50 000	50 000
2020 Behov - Omsorgsboliger HDO	30 000	30 000	30 000	30 000
2020 Behov - Postkjøkken omsorgsboliger HDO	150 000	-	-	-
2020 Behov - Rådhus	500 000	500 000	-	-
2020 Behov - Sykehjem, postkjøkken	20 000	20 000	20 000	20 000
2020 Behov - Thoresplassen	250 000	-	-	-
2020 Behov - Vedlikehold idrettsbygg	700 000	-	-	-
2020 Tiltak - Inntektsøkning	-	-	-	-
2020 Tiltak - Leieinntekter Gruehallen	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
Servicetorg, Kultur, IKT				
2020 Behov BUA og fritidsaktivitet og mobilisering av frivillighet	450 695	450 695	450 695	450 695
2020 IKT Økte driftskostnader etter innkjøp	667 726	667 726	667 726	667 726
2020 IKT Økte lisenskostnader	180 000	180 000	180 000	180 000
Landbruk, teknisk, skogen				
Behov økt vei vedlikehold kommunale veier	2 050 000	2 050 000	2 050 000	2 050 000
2020 Behov Administrasjon, bortfall av inntekter	80 000	80 000	80 000	80 000
2020 Behov økt ressurs Landbruk ifbm ny rekruttering	294 223	294 223	294 223	294 223
2020 Behov økte utgifter til GBI	250 000	250 000	250 000	250 000
2020 Behov 5100 Økt behov for økning av ressurser jmf. nye lovpålagte oppgaver	481 455	481 455	481 455	481 455
2020 Behov 6210 Retaksering eiendomsskatt	3 000 000	-	-	-
2020 Behov 6220 Flomsikring	250 000	250 000	250 000	250 000
2020 Behov 6340 Ingeniør vann og avløp	802 425	802 425	802 425	802 425
2020 Behov 6620 Vedlikehold flomvoll	200 000	200 000	200 000	200 000
2020 Budsjett Grue kommuneskoger	-1 535 147	-	-	-

4.5 Investeringer - detaljoversikt

4.5.1 Sum og netto driftskonsekvens

	2020	2021	2022	2023
Sum finansieringsbehov nye tiltak	15 905 500	20 650 500	1 578 000	1 528 000
Sum fond	-	-	-	-
Sum overført fra drift	-1 528 000	-1 528 000	-1 528 000	-1 528 000
Sum lån	-12 102 500	-17 435 000	-50 000	-
Sum tilskudd	-	-	-	-
Sum annet	-2 275 000	-1 687 500	-	-
Netto finansiering nye tiltak	-	-	-	-
Sum renter og avdrag beregnet drift	698 159	1 865 792	2 248 503	2 207 814
Sum andre driftskonsekvenser	-235 000	-235 000	-235 000	-235 000
Netto driftskonsekvenser	463 159	1 630 792	2 013 503	1 972 814

4.5.2 Valgte investeringstiltak

	2020	2021	2022	2023
2019 Investeringsbehov 4810 Kjøkkenet 2019	320 000	350 000	-	-
2019 Investeringstiltak 6203 Geovekst prosjekt, del 4 2019	50 000	50 000	50 000	-
2019 Investeringstiltak Brann sikringstiltak forsert plan 2019	1 000 000	-	-	-
2019 Investeringstiltak Brannstasjon	6 250 000	16 250 000	-	-
2019 Investeringstiltak IKT plan grunnskole 2019	350 000	290 000	-	-
2019 Investeringstiltak 2134 Nytt skoleadministrativt system 2019	50 000	-	-	-
2019 Investeringstiltak Egenkapitalinnskudd KLP 2019	1 528 000	1 528 000	1 528 000	1 528 000
2019 Investeringstiltak Insta 800, kvalitets system for renhold 2019	125 000	125 000	-	-
2019 Investeringstiltak Nytt folkeregister og nytt kommune nr 2019	100 000	-	-	-
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan	9 773 000	18 593 000	1 578 000	1 528 000
	2020	2021	2022	2023
2020 Investering - Industribygg I/ varmeanlegg	400 000	-	-	-
2020 Investering - GBUS/ solavskjerming	250 000	-	-	-
2020 Investering - Geovekstsamarbeid nr. 1	135 000	135 000	-	-
2020 Investering - Geovekstsamarbeid nr. 2	200 000	110 000	-	-
2020 Investering - Grue Helsetun/ Forprosjekt	125 000	-	-	-
2020 Investering - Sykehjem/ ombygging postkjøkken	2 050 000	-	-	-
2020 Investering - Thoresplassen bofellesskap/ ombygging takkonstruksjon	500 000	-	-	-
2020 Investering - Tilrettelagte boliger/ forprosjekt	125 000	-	-	-
2020 Investering - Veslekila 1 utleiebygg/ påbygg	-	1 500 000	-	-
2020 Investering IKT	900 000	-	-	-
2020 Investering Ombygging 1.etg Sykehjemmet	275 000	-	-	-
2020 Investering velferdsteknologi og tjeneste innovasjon	1 172 500	312 500	-	-
Sum nye tiltak	6 132 500	2 057 500	-	-

4.5.3 Ikke valgte investeringstiltak

	2020	2021	2022	2023
2019 Digital kompetanse ansatte og innbyggere	100 000	100 000	100 000	-
2019 Investeringstiltak Industribygg II 2019	620 000	-	-	-
2019 Investeringstiltak kommunale veier 2019	750 000	750 000	750 000	-
2019 Investeringstiltak Vaskeri 2019	157 000	182 000	145 000	-
2019 Investeringstiltak 6500 Oppgradere festsalen , møbler 2019	600 000	-	-	-
2019 Investeringstiltak 6600 Legge inn informasjon i NVDB 2019	350 000	-	-	-
2019 Tiltak Grue hallen 2019	5 000 000	5 000 000	-	-
2020 Investeringsbehov - utskifting av biler	525 000	150 000	150 000	-
2020 Investering - Kirkenær barneskole/ fasde	-	-	-	-
2020 Investering - Traktor	-	-	-	-
2020 Investering - Traktorklipper	750 000	-	-	-
2020 Investering - Verkstedlokale/ tilrettelegging driftsavg.	350 000	-	-	-
2020 Investering nytt infordrings verktøy	200 000	-	-	-
2020 Investering Opprettelse av kontor til assisterende enhetsleder	337 500	-	-	-
2020 Investering Revidering av samfunnsplan	750 000	750 000	-	-
2020 Investering -Skades veg	640 000	-	-	-
2020 Investering 1.Utbedring og fornying av parkeringsplassen mellom ki	300 000	-	-	-
2020 Investering 2.Svullryatjernet.	206 250	-	-	-
2020 Oppgradering av GIS - samarbeidet i Hedmark	125 000	-	-	-
Sum tiltak ikke valgt inn i økonomiplan	11 760 750	6 932 000	1 145 000	-

5 VEDTAKSPUNKTER (FORMANNSKAPET 11.11.2019)

Vedtatt innstilling fra formannskapet følger:

1. Driftsbudsjettet: Kommunestyret vedtar frie disponible inntekter, finansinntekter-/utgifter og avsetninger i tråd med budsjettskjema 1A, samt netto driftsrammer til sektorene – i 2020 totalt kr 293 432 312 slik det går fram av budsjettskjema 1B, jfr Handlingsdelen.
2. Kommunedirektøren får fullmakt til å disponere midler innenfor driftsrammene til det enkelte sektor område, samt omfordele mellom områder som følge av eventuelle endringer i ansvarsforhold og organisering. Kommunedirektøren får også fullmakt til å fordele ut på enhetene lønnsreservepotten for 2020 - kr 5,3 millioner - når resultatet av lønnsoppgjøret for 2020 er kjent samt effekter av lokalt oppgjør i 2019. Kommunedirektør gis også fullmakt til å revidere teksten i økonomireglementet for å tilpasse det med sektorrammer og rapporteringsinformasjon.
3. Investeringsbudsjettet: Kommunestyret vedtar et investeringsprogram for planperioden slik det går fram av budsjettskjema 2B, og med finansiering i tråd med budsjettskjema 2A, jfr handlingsdelen. Dette innebærer en samlet ramme for investeringer i anleggsmiddel i 2020 på kr 15 155 500,-. Kommunedirektøren gis fullmakt til rebudsjettering av investeringer fra 2019.
4. Låneopptak: Kommunedirektøren får fullmakt til å ta opp lån til investeringer innenfor rammen på kr. 11 490 000,- i 2020 i tråd med fullmakter for låneopptak gitt i kommunens finans- og gjeldsforvaltningsreglement.
5. Startlån: Kommunedirektøren får også fullmakt til å ta opp lån for videre utlån (startlån) på inntil kr 2 mill.
6. Likviditetslån: Kommunestyret godkjenner opptak av likviditetslån/trekkrettighet på inntil kr. 40 mill for driftsåret 2020. Kommunedirektøren får fullmakt til å inngå bindende avtale med kommunens bankforbindelse.
7. Leasingavtaler: Kommunedirektøren får fullmakt til å inngå leasingavtaler på vegne av kommunen.
8. Eiendomsskatt: Kommunestyret vedtar slik skatteutskrivning i 2020 jfr. eiendomsskattelovens §§ 2 og 3:
  - a) Det skrives ut eiendomsskatt på all fast eiendom i medhold av eiendomsskatteloven § 3 a.
  - b) Det skrives også ut skatt på et særskilt skattegrunnlag fra tidligere verk og bruk redusert med en syvendedeler i 2020 (overgangsregel til esktl. §§ 3 og 4, første ledd første pkt.). Det særskilte skattegrunnlaget trappes ned med 1/7 i året over en 7 års periode tom 2024. Den generelle skattesatsen settes til 5,0 ‰, jf. esktl. § 13. Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget er 5,0 ‰
  - c) Eiendomsskatt betales i to like terminer med forfall 20.05. og 20.11.
  - d) Tidligere vedtatte skattevedtekter benyttes i forbindelse med utskrivning av skatt i 2020.
9. Betalingssatser for kommunale tjenester: Kommunestyret vedtar endringer i følgende avgifts- og betalingssatser for 2020 i tråd med satsene som er vist i budsjettdokumentet eller andre vedlegg:
  - a) Betalingssats for barnehage holdes til enhver tid på samme nivå som maksimalsats fastsatt i Statsbudsjettet. Pris for betaling for mat økes.

- b) SFO-satser priser pr enhet økes.
  - c) Opphold på dagsenter for demente økes.
  - d) Satsene for deltakelse på kulturskolen økes.
  - e) Betaling for praktisk bistand og opplæring og korttidsopphold.
  - f) Økning i egenbetaling for trygghetsalarmer.
  - g) Økning i egenbetaling ved opphold på dagsenter for demente.
  - h) Indeksregulere husleie bortsett fra ved utleie av næringsarealene som reguleres i avtalene.
  - i) Vedlagte forslag til Gebyrregulativ for saksbehandling etter plan og bygningsloven vedtas. j. Renovasjonsgebyr endres i tråd med vedtak i representanskapet i SOR IKS xx.xx.2019.
  - j) Gebyr for vann og avløp endres i tråd med vedtak i representanskapet i GIVAS IKS 07.11.2019.
  - k) Feie- og tilsynsgebyr ihht representantskapet i GBI IKS ettersendes da det er klart.
  - l) Andre avgifter og betalingssatser som skal fastsettes av kommunestyret holdes på nominelt uendret nivå i forhold til det som gjaldt i 2019. Ut over det som er nevnt i punktene over, vedtar kommunestyret de samme regelverk og prinsipper for utmåling av gebyrer og egenbetaling på de ulike tjenesteområdene som var gjeldende ved utgangen av 2019.
10. Kommunedirektøren bes utarbeide og publisere en oppdatert og endelig utgave av dokumentet «kommuneplanens handlingsdel 2020-2023 med budsjett og økonomiplan», i tråd med kommunestyrets vedtak.
  11. Det forventes at adm tar kontroll på vikarsituasjon og unngår at det kommer krav om ansettelse pga 3-års regel.
  12. Lovpålagt tjeneste om psykolog løses innenfor adm gitte rammer.
  13. Grue SP ønsker at det tas inn sak om innbyggerrekruttering til behandling i formannskap eller utvalg samfunn og næring
Det bør samtidig satses på bedre inkludering av innflyttere ved å etablere treff, eller andre tiltak for at nye skal bli kjent med kommunens tilbud, frivillige lag og foreninger og andre innbyggere.
  14. Ber adm følge opp og utrede videre tilgang til nett/ fiber på steder med utfordrende nettilgang.
  15. Kvalitetsmeldingen gjennomgås med kommunestyret for å se på mulige tiltak for å forbedre skoleresultater.
  16. Ønsker å investere 250 000 i solavskjerming ved skolen.
  17. Ber adm utrede mulighet for å ta opp samarbeid med Åsnes om Frisklivssentralen.
  18. Gi de ansatte mer tillit ved å prøve å redusere all tid som blir brukt på dokumentasjon, rapportering og kontroll. Dette skal gjennomgås for å se om det kan reduseres eller gjøres mer rasjonelt for å øke tidsbruken til pleie og omsorg, undervisning osv.
  19. Det utarbeides sak med forslag til alternativ organisering og planer for kommuneskogen.
  20. Barn og unge får fortsatt gratis leie av Gruehallen. Brukerne av hallen får mer ansvar for rengjøring slik at renholdsutgiftene reduseres med 150 000 krone
  21. Det utredes kostnad for ombygging av takkonstruksjonen ved Thoresplassen, iverksettes ved kostnad inntil 500.000kr
  22. Prosjekt for økt grunnbemanning og styrket fagkompetanse, finansiert med 2 mnok fra fondsmidler i 2020 og 2021 med løpende evaluering. Forutsettes ytterligere omdisponering av vikarmiddler på ca 1mnok.

23. Det forutsettes at det serveres 4 fullverdige måltider ved sykehjemmet hver dag.

